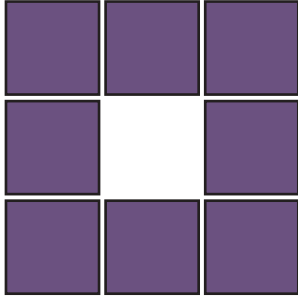

**KADIN
ÖZEL EKİ**

**TMMOB
Şehir Plancıları Odası**

Haber Bülteni

220 EK ISSN 1300-7300

Ocak-Şubat 2013

www.spo.org.tr

e-posta: spo@spo.org.tr

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın
Aylık Haber Bülteni
Oda birimlerine ve üyelere
ücretsiz gönderilir.

Yayın İdare Merkezi
Atatürk Bulvarı Bulvar Apartmanı
No: 219 Daire: 7 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 417 87 70
Fax: 0 312 417 90 55
e-posta: spo@spo.org.tr
www.spo.org.tr

TMMOB Şehir Plancıları Odası Adına
Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Necati UYAR

Haber Bülteni Sekreteri
servet fulya öney

Bu Sayıya Emeği Geçenler

ayşe ışık ezer
bahar sel fehim
duygu cihanger
esra oğuz
filiz hekimoğlu
gözde güldal
gülşen cengiz bozkurt
kübra cihangir çamur
melis oğuz
menşure ışık
mine narlı
nuran talu
nursun karaburun akıncı
sevna somuncuoğlu
şilan dalgın
ümit özcan
yıldız tokman
zeynep eliş

tmmob şpo kadın komisyonu üyeleri
bülten sürecinin aktif katılımcılarıdır

Ön kapak görseli: Ed Fairburn
([http://edfairburn.com/?
projects=western-front](http://edfairburn.com/?projects=western-front))

Arka kapak görseli: Gözde Güldal

Grafik ve Sayfa Düzeni
Leda Ajans, M. Gürbüz Fehim

Baskı
Aydan Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Alınteri Bulvarı 3364. Sk. No: 4
Ostim - Ankara - 312 354 46 27

OCAK-ŞUBAT 2013 Ek
5000 adet basılmıştır.

İÇİNDEKİLER

25 KASIM 2012 - KADIN KOMİSYONU KURULUŞ AÇIKLAMASI tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	3
PLANCI KADINLAR NİYE KOMİSYON KURAR? tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	4
KADIN CİNAYETLERİ: ÖZEL VE KAMUSAL MEKÂNDA ŞİDDET VE GÜVENSİZLİK duygu cihanger	6
25 KASIM BASIN AÇIKLAMASI ve SÖYLEŞİ: Kadına Yönelik Şiddete Ortak Olma tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	8
KADINLARIN KENTSEL MEKÂNDAN BEKLENTİLERİ: Ankara Üzerinden Bir İnceleme kübra cihangir çamur	12
BİLGİ KUTUSU - TORBA YASA	17
KONFERANS: İklim Siyaseti ve Kadın tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	18
İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İLE MÜCADELEDE KADININ ADI nuran talu	19
BU TOPRAKLARDA KADIN MÜCADELESİ sevna somuncuoğlu	22
BİR ANI ümit özcan	27
SAHA ÇALIŞMASI: NUSAYBİN İLÇESİ TEKNİK GEZİSİNİN ARDINDAN - GÖREVE ÇAĞRI tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	28
NEDEN KADIN KAMUSAL ALANLARI İSTİYORUZ? esra oğuz	30
GECELERİ SOKAKLARI, ALANLARI TERK ETMİYORUZ	32
BİLGİ KUTUSU - TMMOB KADIN ÇALIŞMA GRUBU, GENİŞLETİLMİŞ TOPLANTI BİLGİ KUTUSU - TMMOB KADIN KURULTAYI HABER tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu	33
PLANLAMADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÜZERİNE BİR KAÇ SÖZ L.yıldız tokman	34
BÜTÜNŞEHİR YASASI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME esra oğuz	36
MOR mine narlı	38
LİLİTH filiz hekimoğlu	40
KISA KISA - 8 MART	43
TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KADIN KOMİSYONU 8 MART 2013 MESAJI: 8 MART'TA TÜM KADINLAR ALANLARDA ümit özcan	45

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI KADIN KOMİSYONU KURULUŞ AÇIKLAMASI

Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın çalışmaları alanında kavramsal tartışmalar yürütmek; toplumsal cinsiyet kavramına ve özellikle de kadınların toplumsal konumu ve sorunlarına karşı üyelerimizin duyarlı ve bilgili yaklaşımını geliştirmek; kadınların güçlenmesine ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik genel bilinç ve zihniyet dönüşümü sürecine katkı sağlamak; toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın-erkek eşitliği alanında odamızda eleştirel bir bakış açısının yaratılması yönünde kurumsal politika yönelimli çalışmalar yürütmek amacıyla oluşturduğumuz Kadın Komisyonu üyelerimizin önerileri ile oluşacak başlıklarda deneyimlerimizi birbirimize aktarmak, yapılan çalışmaları toplamak, tartışmaları derinleştirmek, çalışma yaşamında, siyasi alanda, kadının rolünü daha etkin kılmak, ekolojik ve cinsiyet özgürlükçü farkındalık artırıcı modeller için meslek alanımızdan katkı sunmak için TMMOB Şehir Plancıları Odası bünyesinde Kadın Komisyonumuzu oluşturduk.

Tüm şehir plancısı kadın üyelerimizin doğal üyelerimiz olduğu Kadın Komisyonunda yürüttüğümüz kısa süreli çalışmalarda verimli, özgür, özgün, nitelikli tartışmalar yürüttük. Bu tartışmalarda mesleki perspektifimizi kullanarak Kadın Mücadelesine katkı sunabileceğimizi tespit ettik. Bu nedenle, kavramsal çalışmalarla beslenen beraberinde sahaya inen, çalışma metodu uygulanmasına karar verdik.

Plancı kadınlar olarak biz de varız diyoruz...

“ Kadınlar kadın olarak kaldıkları sürece erkek egemen düşüncesiyle oluşturulmuş bir toplumda, insanın insanoğlu diye adlandırıldığı, tanrının erkeklerin diliyle konuştuğu, tek gidilebilecek yönün ileri, daima ileri olduğu toplumdan zaten büyük ölçüde dışlanmış durumdadalar. Bu onların ülkesi, biz kendimizinkine bakalım. ”
Ursula K. Le Guin (1929-), ABD

PLANCI KADINLAR NİYE KOMİSYON KURAR?

Bizler: meslek sahibi plancı kadınlar olarak, kamusal alanları erkekler kadar etkin kullandığımızı; bulunduğumuz ortamlarda karar süreçlerine katıldığımızı ve belirleyici olduğumuzu; kadını toplumda değersizleştiren, şiddete uğratan, yoksullaştıran, kendi bedeni üzerinde dahi söz söyleyemeyen duruma sokan toplumsal travmalardan etkilenmediğimizi; kadın olarak ev içi işbölümünü kendimiz belirlediğimizi düşünüyor olabiliriz.

Acaba öyle mi?

Öyle olmadığını itiraf etmek için uzun zamanlı araştırma yapmaya, düşünmeye gerek yok. Kadını toplumda ikincil konuma sürükleyen ve bugün uygulamada olan her politika bütün kadınları etkiliyor. Bu daralmış çemberden kurtulmak için her kadının sözüne, emeğine ihtiyaç var, daha da önemlisi kadınlar olarak yan yana gelmeye, çabalarını ortaklaştırmaya ihtiyaç var. İster akademik çatı altında, ister kamuda, ya da özel sektörde, hatta ister sivil toplumda faaliyet gösterelim, kadınların toplumda hak ettiği eşit konuma gelebilmesi için hepimizin sorumluluk üstlenmesi gerek. Üstelik bu işe önce kendimizden başlayarak, bulunduğumuz özel alanlarda ve kamusal alanlarda konumumuzu sorgulayarak, en başta farkındalığı kendi aramızda yaratarak başlamanız gerek.

İşte bu gereklerle, ilk olarak 6 Ekim tarihinde bir araya geldik. Gördük ki; geç bile kalmışız. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği kadınlar aleyhine giderek ağır bir durum yaratırken, biz plancı kadınların da buldukları yerden, kadın mücadelesine acil olarak araya girmesi ve katkı vermesi gerek. İşe nereden başlayacağız diye kendi kendimize sorarken birçok proje/ fikir/ iş arka arkaya sıralandı. “Eğitim çalışmaları mutlaka sürdürülmeli” dedik; “diğer kadın grupları ile yan yana ortak işler yapmalıyız” dedik; “sahaya inmeliyiz” dedik; “gündemi belirleyen biz olmalıyız” dedik; en önemlisi “kendi meslek alanımızdan kadın sorununa bakmalı, bu alandaki boşluğu plancı kadınlar olarak biz doldurmalıyız”, dedik.

Örneğin: biz planıcılar, ürettiğimiz planlarla kent mekânını biçimlendiriyor, mevcut yapıyı farklı bir hale getiriyoruz. Bunu yaparken de “kamu yararı” adına yapıyoruz. Bu “kamu” cinsiyetçi midir? Ya da tek bir cins midir? En çok hangi cinsin ihtiyaçlarını gözetir? Kaynaklarını en çok nerede kullanır? Bu ve benzeri konularda yeniden düşünmeye, mevcut kodları sorgulamaya gerek var. Maalesef yıllardır tartışmadan benimsenen şahit olduğumuz uygulamalar, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttırmaktan başka bir işe yaramıyor.

Son dönemde birbiri ardına yürürlüğe giren Kentsel Dönüşüm, Büyükşehir Yasası ya da hazırlıkları süren torba yasa gibi meslek alanımızı ilgilendiren konularda yapılan yasal düzenlemeler, kadınlar aleyhine eşitsizlikleri arttırıyorsa biz plancı kadınlar, toplumdaki tüm kadınlar adına sürece müdahil olmalı, sesimizi duyurmalıyız.

İlk toplantıdan bu yana çok zaman geçmemiş olmasına rağmen, gündemin kalabalıklığı, üyelerimizin heyecanı, motivasyonu ve toplumsal duyarlılığı sayesinde bu güne kadar peş peşe birçok toplantı ve etkinlik gerçekleştirdik.

İlkini 24 Kasım 2012'de "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele ve Uluslararası Dayanışma Günü" kapsamında gerçekleştirdiğimiz "Kent, Kadın ve Şiddet" konulu söyleşimizi, 12 Ocak 2013'de yaptığımız "İklim Siyaseti ve Kadın" konulu, sadece TMMOB camiası değil diğer sivil toplum oluşumlarının da katıldığı bir başka konferans izledi. Komisyonumuz, kadına dair eğitim çalışmalarını, konunun uzmanları ile birlikte sürdürmeye devam ediyor. Amacımız, bir yandan komisyon çalışmaları ile mesleki becerilerimizi olabildiğince kullanarak toplumsal görevlerimizi yerine getirirken diğer yandan kişisel gelişimimizi sürdürmek, ortak dili yakalamak, kadın sorununa ilişkin bilincimizi üst düzeylere taşımak.

Komisyonumuz, TMMOB' de oluşturulan Kadın Çalışma Grubu içinde de temsil ediliyor. Bu sayede TMMOB bünyesinde yer alan kadınlar ile de organik bir bağımız var; onlara Komisyonumuzun çalışmalarını aktarmaya başladık ve birlikte iş yapma potansiyeli oluşturduk. Sonuçta 19 Ocak 2013 günü Ankara'da gerçekleşen TMMOB Kadın Çalışma Grupları ve İKK (İl Koordinasyon Kurulu) kadın temsilcilerinin toplantısında, Odamızın Kadın Komisyonunun çalışmalarını ve hedeflerini TMMOB'lu kadınlarla paylaşma fırsatı bulduk, diğer Odaların kadın komisyonlarından alınan olumlu mesajlarla cesaretlendik. Ne mutlu ki, Odamızın Kadın Komisyonunun çalışmaları, diğer odaların kadın üyeleri tarafından ilgi ile takip ediliyor.

Komisyon çalışmalarının kamuoyunda görünür olması, sesimizi duyanların sayısındaki artış, yeni işbirliği olanaklarını da beraberinde getirmeye başladı. Uçan Süpürge Kadın Derneği kadın hareketinin temel kavramlarını çalışmalarımızın temeline oturtmak için zaten baştan beri yanımızdaydı. Başkanı kadın olan Nusaybin Belediyesi de Komisyonumuzu kente davet edince hiç düşünmeden kabul ettik. Çünkü sahadan beslenmeyen bir çalışma biçimine inanmıyoruz. Teknik gezi kapsamında yaptığımız Nusaybin emeklerimizi web sitemizde de üyelerimizle paylaştık. Sahadan bir sürü yeni fikirle döndük. En önemlisi Nusaybin özelinde "Kadın Dostu Kent"i ve "Kadının Kamusal Alanları"ni tartışmamız tabii ki. İsteğimiz bu çalışmaların, üyelerimiz arasında tartışılarak yeni ve çok sayıda fikirler oluşturması ve kadınlar için yeni özgürlük alanları açması.

Bu Bülten de, kurulduğumuzdan bu yana Komisyonumuzun çalışmalarının geçen bu kısa süredeki son halkası. Aynı zamanda yüksek sesle konuşmaya başlamamızın bir başlangıcı da. Plancı Kadın üyelerimizin emeğini yansıtan "Kadın Bülteni", Oda tarihimizde bir ilki oluşturuyor. İsteğimiz, aramıza katılacak yeni üyelerle sayımızın çoğalması, planlamada kadın farkındalığının artması ve ortak akıllarımızın birleşmesi. Bültenimizin de düzenli bir hale geleerek, bir sonraki sayıda neler olacak diye okuyanları heyecanlandırmasını istiyoruz. Çok mu? İşte bunun için her bir kadın üyemizi hemen aramızda görmek istiyoruz. Çünkü yapacak çok şey var.

Sevgiyle, dostlukla ve dayanışmayla...

TMMOB Şehir **Plancıları** Odası **Kadın** Komisyonu

“ Peri ve Şan kelimeleri bir araya gelir, bu toprakta Perişan adında kızlar yaşıyor(...) Doğuda kızlar kadın doğar. Ecellerinden önce ölürler. İlk yemeği anasının memesinden gelen ve yediği çanağa tükürmekte sakınca görmeyen erkek, o kadar çok kadın gömer ki toprak bile artık dışıdır. Bu yüzden Toprak Ana diye bilinir. Perilerin şanı buradan gelir. Diri diri gömüle gömüle toprağı kadın yapmışlardır. Bu yüzden verimsiz ve çoraktır. Buna da kadının intikamı denir. ”

Hakan Günday, Zıyan¹

KADIN CİNAYETLERİ: ÖZEL VE KAMUSAL MEKÂNDAN ŞİDDET VE GÜVENSİZLİK

duygu cihanger

odtü şbp '10 / şpo yönetim kurulu üyesi / odtü araştırma görevlisi / ankara

Hep bir acıydı töre cinayetleri, sözü töre olsa da özü kadın cinayeti olan yaraydı. Bize yıllarca kitaplarla ve beyaz perdelerde sunulan bu gerçek geçtiğimiz on yıl içerisinde ülkenin dört bir köşesine, yürüdüğümüz sokaklara, önlerinden geçtiğimiz dış sessiz içi ise bir haykırış olan evlere yayıldı. Bizler de her gün en az bir kadının akrabası, eşi ya da sevgilisi tarafından öldürülmesine alışmaya meyillendik. Evler, sokaklar, caddeler, meydanlar, bakkal önleri, kentin her mekânı cinsiyet şiddeti sahnesi olurken, sebebi “tahammülsüzlüğümüz, mutsuzluğumuz, eğitimsizliğimiz, geçim sıkıntımız” dendi. Rakamların rasyonelliğinden kaçınan ve durumun toplumsal iç dinamiklerini anlamaya çalışan birini bile beyninden vurulmuşa çeviren bir gerçek var ki ortada, cinsiyet şiddetinin en vahşisi kadın cinayetleri 7 yıl içerisinde (2002–2009) Türkiye’de yüzde 1.400 arttı. Bu rakamlar şiddetin tırmanışını yüzümüze vuruyor vurmasına ama yine de bize bir kadını bile anlatamıyor, hayallerini, inandıklarını, hayatına verdiği anlamları gösteremiyor.

Bu yazı, Türkiye’de toplumun yüzünün bu en kara yeri hakkında. Şehirde gözler önüne serilen, evlerde çocuğun göz yaşına değen kadın cinayetleri ve evler, sokaklar hakkında. Amacı ise, kimsenin yıkılan hayalini geri getiremeye de hemcinsinin derdini dert edinen, şehir planlama mesleğinin mekânı her boyutuyla ele alması gereğini kentin güvenliğinde arayan bir bakış açısını tartışmak.

Şehir Planlama ve Şiddetin Mekânı:

Bir şehir plancısı bu çok kapsamlı ve toplumun her kesimini ilgilendiren problemi nasıl ele almalıdır peki? Planlama kamusal mekândaki şiddete fiziksel araçlarla ne kadar cevap verebilir? Özel mekândaki şiddete müdahale imkânı var mıdır? Karı-koca arasına planlama girebilir mi?

Günümüzde kadın cinayetleri, erkeklerin kendilerini toplumda bir üst seviyede konumlandırmaları ve şiddeti tetikleyen güncel ekonomik krizlere karşı toplumun tabanına yayılan önlemlerin alınmamasından kaynaklanıyor (2). Bu durumda kadının ne kamusal ne de özel mekânda güvenliği sağlanamıyor. Planlamanın bu gibi cinsiyet şiddetlerine karşı verdiği ilk cevap 1970’lerde çevre tasarımı yoluyla suçu önleme üzerine olmuştur, 1990’larda ise güvenli kentler (safer cities) kavramıyla tasarımın yanında toplumsal gelişim ve eğitim tartışılmıştır. Fakat cinsiyet odaklı olmayan bu yaklaşımlar yine 1990’larda feminist plancıların kadınları geceleri sokaklarda yürüterek neler hissettiklerini ve daha güvenli mekân için neler yapılabileceğini tartışmış, toplumsal güvenlik planlarına kadının sığınma evleri ve özgürlüklerin güçlendirilmesi yönünde çalışmaların eklenmesini amaçlayarak, planlamaya cinsiyetçi bir bakış açısı getirmiştir (3).

Kadın cinayetleri gibi günümüzün en büyük toplumsal çöküşlerinden biri planlamanın cinsiyete dokunduğu bir bakış açısıyla “planlamanın sokağı”, “kadının sokağı”, ve bir de “kadın plancının sokağı” olarak aynı sokağa üç bakışla ör-

neklenebilir. “Planlamanın sokağı” çeşitli kentsel kullanım kararlarının alındığı ve tasarım araçlarıyla güçlendirilen (yapıların konumu, sokağın yapıya olan genişlik-yükseklik oranı, peyzaj elemanlarının seçimi ve konumlandırılması vb.) kamusal mekânlar olarak adlandırılabilir en temelde. Kadının sokağı da kentsel tasarımın fiziksel araçları kullanılarak, kadının mekândaki hareketi ve toplumdaki yeri düşünülerek düzenlenmiş, gerekli aydınlatma ve güvenlik elemanlarına sahip cinsiyet odaklı sokaklar olarak düşünülebilir. “Kadın plancının sokağı” ise, bunların daha da ötesinde bir sokaktır. Sokağı tasarlayan her elin, her tasarım aracının önemi bir yana, toplumun eğitimini, ekonomik refahını ve sağlığını da düşünür. Bu noktada da ne ışık, ne farklı rota seçenekleri yeterli gelir ona. Planlama en kapsamlı haliyle kafasını kurcalar. Sokakları da aşar kaygısı ve özel mekâna, yani evlere kadar uzanır. Ki bu da büyük bir engeldir, çünkü ne planlama ne de tasarım evin içine, “dört duvarın arasına” müdahale edemez durumdadır.

Planlamanın mekâna cinsiyetçi yaklaşımı yukarıda anlatılan “kadının sokağı” örneği ile açıklanabilir. Hâlbuki plancı sokakları sadece kadınlar için değil tüm bireyler için güvenli hale getirmeyi dert edinmelidir. Bu bir idealin hayali olmakla birlikte, içerisinde yaşadığımız koşullar bu “cinsiyetçi” yaklaşımın öne çıkması ve değerli kılınmasıyla iyileştirilebilir haldedir. Hatta bireyin eğitimi, sosyal, psikolojik ve ekonomik durumu bile plancının aklına düşmelidir, çünkü bu kapsamlı toplumsal gelişim özel mekânı da güvenli yapacak olandır.

Güvenlik mi Gözetleme mi?

Planlama, kamusal ve özel mekânın cinsiyete dayalı şiddet ve kadın cinayetleri ile olan ilişkisi, bu ilişkinin tartışılması ve sorunun kaynağını ortadan kaldıracak önlemlerin alınması gerekmektedir. Bu bağlamda da Türkiye’de şehirlerin mekândaki şiddete nasıl cevap verdiği ve kamusal alanların nasıl daha güvenli hale getirildiği sorgulanmalıdır. Planlama ve kentsel tasarım alanındaki cinsiyet odaklı çalışmaların desteklenmediği veya hayata geçirilmediği savunulabilirken, özellikle sokakta öldürülen her kadının ardından gündeme gelen ve güvenlik sistemi adı altında döşenen “mobese” kameralarının varlığı tartışılmalıdır. Örneğin, medyayı uzun bir süre meşgul eden bir Amerikalı kadının surların yakınında öldürülmesi sonrasında İstanbul’daki bu bölgenin ışıklandırılacağı ve mobese kameralarıyla donatılacağı açıklandı ve toplumun vicdanı da bu yöntemle yatıştırılmaya çalışıldı.

Peki, güvende hissetmek, izlenmekle mi olur? Her adımı kayıt altındaki insan özgürce dolaşabilir mi? Olay olmadan müdahale edemeyen adalet, kamera kayıtlarını izleyip katili bir kaç yıllığına içeri attığında yine vicdan rahatlatmaktan başka bir şey başarabilir mi? Kadın evde babası, abisi, kardeşi, kocası tarafından izlenirken, bu sefer de sokakta kamunun her katmanına sunmuş olmaz mı bu kameralar aracılığıyla hareketlerini? Polis, kapısına yardım için geldiğinde yetemediği her kadının potansiyel katilini kameradan bulma umuduyla izlemez mi? Ayrıca, bu durumun topluma gümüş tepside sunulması mobese kameralarının ikinci yüzünü tartışma gereği doğurmaktadır. Kameraların varlığı sokakta güvende olmadığınızın belki de en büyük kanıtı değil midir? Yine bir plancı bakış açısıyla bu durumun salt kadının değil toplumun her kesimini kaygılandırması gereği de vurgulanmalıdır. George Orwell 1984 adlı kitabında Büyük Birader tarafından her hareketi izlenen halk için şöyle der (4):

“Kafatasınızın içindeki birkaç santimetre küp dışında, hiçbir şey sizin değildir.”

Kısacası, sokaklar herkesindir; kadın ve erkek özgürce, gözetlenmeden ve kaygı duymadan kamusal hayatı yaşayabilmelidir. Evler ise özel hayatın sağlıklı bir biçimde sürdürüldüğü bize ait mekânlar olmalıdır. Kadınla erkeğin çeşitli biyolojik ve psikolojik kanallarda eşit olmaması, birinin diğerinden daha eşit olması anlamına gelmezken, kadının kendi kararını verme çabası, ekonomik krizler veya kıskançlıklar cinayetleri ne sokakta ne evde; bir ya da bin tane de olsa meşrulaştırılmaz. Kentin güvenliği sonradan tespit edilen suçlar ve suçlularla kamera üzerinden sağlanması ise koca bir amaç uğruna küçük ve aciz bir aracı kullanmaktan başka bir şey değildir. Bu zihniyet ne zaman ki ekonomi, kalkınma ve aile politikalarıyla aşılmaya başlar, o zaman planlamanın kamusalı, yani sokağı ve bireyin özel mekânı, yani evi ideal biçimine kavuşur. **Umut bu ya.**

Kaynaklar:

1. Hakan Günday, 2009, Zıyan, Doğan Kitap, İstanbul
2. Gökçeşu Özgül, 2012, Türkiye’de Kadın Cinayetleri Gerçeği ve Durdurmak İçin Çözüm Yolları, Değişen Dünyada Biyoetik 158-162, İstanbul
3. Elizabeth L. Sweet, Sara Ortiz Escalante, 2009, Planning Responds to Gender Violence: Evidence from Spain, Mexico and the United States, Urban Studies Journal 47 (10).
4. George Orwell, 1949, Bin Dokuz Yüz Seksen Dört

25 KASIM

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI

ULUSLARARASI MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ

SÖYLEŞİ ve BASIN AÇIKLAMASI;

KENT, KADIN VE ŞİDDET

TUĞBA KAYA

AÜ iletişim fakültesi doktora öğrencisi

MENŞURE IŞIK

şehir plancısı

SULTAN BİÇER SEVEN

Dikmen Vadisi sakini

SEVNA SOMUNCUOĞLU

Uçan Süpürge koordinatörü

tarikh : 24 kasım 2012 cumartesi

saat : 14:00

yer : ŞPO Ankara Şube toplantı salonu

(Atatürk Bulvarı no:219/7, Çankaya/Ankara)

TMMOB ŞEHİR PLANCI LARI ODASI
KADIN KOMİSYONU

KADINA YÖNELİK ŞİDDETE ORTAK OLMA!

İster kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin kadınlara, fiziksel, cinsel veya psikolojik acı veren; kadını bireysel özgürlükten ve ekonomik ihtiyaçlardan yoksun bırakan şiddet olgusu, maalesef ülkemizde her geçen gün artmakta ve kadının insan hakkı ihlalini ortaya koymaktadır. Şiddet döngüsünün beslediği toplumsal hastalıklarımızdan olan ve ülkemizde her üç kadından birinin maruz kaldığı fiziksel şiddet, kadına karşı yöneltilen şiddetin en görünür türü olmakla birlikte tek şiddet türü değildir. Kadının ekonomik ve sosyal hayattan dışlanması, kadın ve erkek eşitliğini bozan yasal düzenlemelerin birbiri ardına kanunlaşması, kadın bedeni üzerinde devlet tarafından iktidar kurulması da kadına karşı yöneltilen şiddetin en ağır hallerindedir.

Toplumda eşitlik ve sosyal adaletin olmayışı, erkeklerden daha fazla kadınları etkilemektedir. Esnek ve güvencesiz çalışma koşulları, kadının çalışma hayatına katılımını güçleştirmekte, emeğini ucuzlatmaktadır. Kadınlar, iş yaşamında, kırdan ya da kentte önyargılarla, engellemelerle sürekli karşı karşıya kalmakta ve istismar edilmektedirler.

Bir yandan eğitim alanında yapılan düzenlemelerle çocuk yaşta evliliklerin önü açılmakta ve toplum gericileşmekte, diğer yandan boyalı medyanın beslediği, kadın bedenini cinsel bir obje olarak sunan şiddete dayalı bir alt kültür yaratılmaktadır. Cinsiyete dayalı şiddetin normalleştiği böyle bir toplumda kadınlar “ eşit yurttaşlık ” tabiri ile toplumsal ve ekonomik hayatta yer almaya çalışmaktadır.

Giderek artan kentsel yaşamın getirdiği riskler, kentlerin güvencesizliği, kadının toplumsal hayatta yer almasını güçleştirmektedir. Kadınların kendilerini güven içinde hissettikleri, rahatlıkla bir araya gelebildikleri kamusal alanların azalması, buralara yapılan yatırımların kısıtlanması, sokakların, caddelerin ışıklandırılmasında ve toplu taşımalardaki yetersizlikler, sosyal kaygılardan uzak kentleşme algısı ve bu yöndeki uygulamalar kadınları eve hapsetmekte, toplumsal yaşama katılımını engellemektedir.

Son dönemde çıkarılan yasalarla hız kazanan kentsel dönüşüm projeleri de en çok dezavantajlı kesimleri, kadınları ve çocukları etkilemekte, onları daha da yoksullaştırarak yaşamlarını güvencesiz hale getirmektedir. Zira bu projelerle sosyal birikimleri, yaşam tarzları hiçe sayılarak, sosyalleştikleri mahalleleri tek tip yaşam alanlarına dönüştürülmektedir.

Devletin sorumlulukları arasında en acil ihtiyaç şiddet mağduru kadınların korunmasıdır. Ancak, her gün beş kadının öldürüldüğü ülkemizde devlet, şiddete maruz kalmış, can güvenliği olmayan kadınları koruma görevini de hakkıyla yerine getirememektedir. Yerel ve merkezi idareler bu konuda daha fazla görev ve sorumluluk üstlenecekleri yerde kamuoyunda büyükşehir yasası olarak bilinen yasal düzenleme ile belediyelerin kadın konuk evleri/ sığınma evleri yapma zorunluluğu, 50.000 nüfustan 100.000 nüfusa çıkarılmıştır.

Yine aynı düzenleme ile büyükşehir sınırları il mülki sınırı olarak belirlenmiş, kadınların yönetime katılımının nispeten daha kolay olduğu yerel yönetimler merkezi hale getirilmiştir. Bu yolla kadınların yerelde siyasete girme ve siyaset üretme zeminleri azaltılmıştır. Ayrıca ekonomik yaşamda kadınların ağırlıklı olarak yer aldığı kırsal yaşam, büyükşehir sınırları içine alınarak tarımsal ekonomi geri plana atılmış ve tarım emekçisi kadınlar için daha da yoksullaşma süreçleri başlatılmıştır.

Sonuçta 2012 yılı Türkiye için, kadının kamusal hayata katılımındaki kısıtlamaların yasalarla desteklendiği, kadına karşı şiddetin çoğaldığı, gericiliğin arttığı, “kürtaj yasağı” gibi çağ dışı dayatmaların yaşandığı, fiziksel şiddete maruz kalan kadınların devlet tarafından korunmadığı ve şiddeti besleyen yoksulluğun ve cinsiyet eşitsizliklerinin giderek arttığı bir yıl olmuştur. “Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü” kabul edilen bu 25 Kasım gününde; kadına ve beraberinde insanlığa yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, gerici ve yozlaşmış kültürün tasfiyesi ile şiddet içermeyen bir toplumun oluşmasında her bireyi sorumluluk almaya, devletin siyasi iktidarını da görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye davet ediyoruz.

kent, kadın ve şiddet söyleşi

basında odamız kadın komisyonu

27.11.2012 tarihli Milliyet Ankara Gazetesi

27.11.2012 tarihli
Günlük Evrensel Gazetesi

101 kadın şiddete karşı resim yaptı

Ankara Barosu'nun 'Gelincik Projesi' kapsamında Bilkent Sokağı'nda tuvalerin başına geçen 101 kadın ressam, kadına uygulanan şiddete karşı resim yaptı

Gelincik Ekişi 101 kadın, Ankara Barosu'nun yürüttüğü 'Gelincik Projesi' kapsamında Bilkent Sanat Sokağı'nda tuvalerin başına geçerek kadına şiddete karşı resim yaptı. Sanatçı Ege'nin de katıldığı 'Gelincik Düşü' adlı etkinliğe başkentlilerin ilgisi yoğun oldu. Türkiye'nin çeşitli kentlerinde sanatsal çalışmalarını sürdüren 101 kadın ressam, önceki gün Ankara Barosu'nun şiddet mağduru kadın ve çocuklara destek olmak üzere hayata geçirdiği 'Gelincik Projesi' yarannya tuvalerinin başına geçti. '25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Mücadele Günü' dolayısıyla düzenlenen 'Gelincik Düşü' adlı etkinliğe Bilkent Sanat Sokağı ev sahipliği yaptı.

GİZEM KARAKIŞ

Cetinkaya da eşlik etti
"Kadına şiddete Hayır" baskılı işörtler giyen kadınlar, Bilkent Sanat Sokağı'nda kurulan stantlarda canlı performans resim yapt. Başkentlilerin yoğun şeki-

de ilgi gösterdiği etkinlik gün boyu devam etti. Gelincikleriyle ünlü ressam Hikmet Çetinkaya'nın koordinatörlüğündeki canlı performans sanatseverlerden tam not aldı. Çetinkaya, "Kadına şiddet için bir fırça da siz atın" diyerek davetlileri yanına çağırdı, onlarla birlikte resim yaptı.

Ege, albüm hediye etti

Resimler daha sonra 'Gelincik Projesi' yarannya satışa sunuldu. Heyecanlı geçen açt armanın ardından tüm resimler satıldı. Gelincik ekisi sanatçı Ege de etkinliğe katıldı. Proje yarannya bestelediği ve single olarak satışa yapılan 'Gelincik' albümünü hayranları için imzalayan Ege, tuvalerin başına geçen ressam kadınlarla sık sık fotoğraf çekti.

'25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Mücadele Günü' dolayısıyla Bilkent Sanat Sokağı'nda düzenlenen 'Gelincik Düşü' başlıklı etkinliğe büyük ilgi vardı.

ŞEHİR PLANCILARI'NDAN 'KADINA ŞİDDET' MESAJI

TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu'nun '25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü' dolayısıyla yayımladığı mesajda, "Kadına ve beraberinde insanlığa yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, gerici ve yozlaşmış kültürün tasfiyesi ile şiddet içermeyen bir toplumun oluşmasında her bireyin sorumluluk almaya davet ediyoruz" denildi. Ko-

misyon tarafından yapılan yazılı açıklamada, şiddet olgusunun, her geçen gün artmakta olduğu ifade edildi.

Şiddet olgusu artıyor

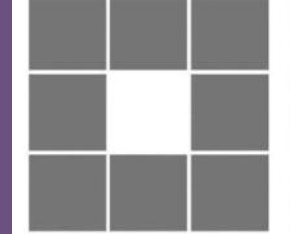
Kadının ekonomik ve sosyal hayatın dışlanmasından, kadın-erkek eşitliğinin yozlaşmış ideolojiyle çözümlenmesinden ve kadın bedenini üzerindeki devlet tu-

rafından iktidar kurulmasının kadına yönelik şiddetin en ağır halleri arasında olduğunu vurgulandığı açıklamada şöyle denildi:

"Toplumda eşitlik ve sosyal adaletin olmaması, erkeklerden daha fazla kadınları etkilemektedir. Esnek ve güvencesiz çalışmaya koşulları, kadınların hayatlarına katılmalarını güçleştirirken, emeğini ücretlendirmeyen kadınlar, iş yaşamında, karda-

ya da kentte önyargılarla, engellemelerle sürekli karşı karşıya kalmakta ve istismar edilmektedirler. Kadına ve beraberinde insanlığa yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için, gerici ve yozlaşmış kültürün tasfiyesi ile şiddet içermeyen bir toplumun oluşmasında her bireyin sorumluluk almaya, devletin siyasi iktidarını da görev ve sorumluluklarını yerine getirmeye davet ediyoruz." ■ ANKARA Milliyet

www.spo.org.tr

ŞPO Kadın Komisyonunu kurdu

TMMOB Şehir Plancıları Odası (ŞPO) Kadın Komisyonu kurdu. ŞPO'dan yapılan açıklamada, toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın çalışmalar alanında kavramsal tartışmalar yürütmek; toplumsal cinsiyet kavramına ve özellikle de kadınların toplumsal konumu ve sorunlarına karşı üyelerinin duyarlı ve bilgili yaklaşımını geliştirmek için komisyon kurulduğu belirtildi. Açıklamada, "Kadınların güçlenmesine ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik genel bilinç ve zihniyet dönüşümü sürecine katkı sağlamak; toplumsal cinsiyet rolleri ve kadın-erkek eşitliği alanında odamızda eleştirel bir bakış açısının yaratılması yönünde kurumsal politika yönelimli çalışmalar yürütmek amacıyla Kadın Komisyonunu kurduk" denildi. Açıklamada tüm şehir plancısı kadın üyelerinin komisyonun doğal üyeleri olduğu vurgulandı. (ANKARA)

TRT Radyo I de "Elmanın Yarıları" programına konuk olduk. Radyo programını aşağıdaki linkten dinleyebilirsiniz:

<http://www.trt.net.tr/medya4/ses/2013/02/06/1e42b81d-8fe1-4811-9c3b-cef95542066a.mp3>

Plancı kadınlar 5 Şubat 2013 Salı günü saat 10:00 ile 11:00 arasında TRT Radyo I de "Elmanın Yarıları" programına konuk oldu.

Radyo Programına, Odamız II. Başkanı, sevgili komisyon üyemiz, Plancı kadın Dr. Ümit Özcan konuk olarak katıldı. Özcan, Plancı Kadın Komisyonumuz; 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle Mart ayı içinde çıkartmayı planladığımız "Kadın Haber Bülteni" miz; yaptıklarımız ve yapmak istediklerimiz hakkında sohbet etti.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu

“ Kentsel alanda ortaya çıkan sağlıksız ve düşük kaliteli çevreler ve kentsel yerel, toplumsal hizmetlerin sunumundaki yetersizlikler toplumun tüm kesimlerini olumsuz etkilemektedir. Kadınlar ise toplumsal hizmetlerin sunumundaki yetersizliklerden erkeklerle karşılaştırıldıklarında daha olumsuz etkilenmektedirler. Kadınlar kentte, ortak alanları ve mekânları kullanarak yer alabilmekte ve sosyalleşmektedir. “Kent havası özgürleştirir” söyleminin kadınlar için de geçerli olması kamusal sosyalleşme alan ve mekânlarının üretilmesine, varlıklarının sürdürülmesine bağlıdır. Bu mekânların üretimini ve toplumun tüm kesimleri için kullanımını sağlamak merkezi ve yerel yönetimlerin temel görevlerindedir. ”

KADINLARIN KENTSEL MEKÂNDAN BEKLENTİLERİ: Ankara Üzerinden Bir İnceleme

kübra cihangir çamur

doç. dr., odtü şbp '86 / gazi üni. şpb. / ankara

Gazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri kapsamında gerçekleştirilen “Kentsel Eşitsizliklerin “Ötekiler” Temelinde Analizi: Ankara’da Kadınların Yaşam Çevresi Koşullarının ve Kentsel Mekândan Beklentilerinin Analizi” başlıklı 05.10.2009 kabul tarihli kesin araştırma raporundan üretilmiştir. Araştırmanın, kadın ve kentsel mekân ilişkisinin tarihsel süreçte irdelendiği, kavramsal tartışma bölümü yer kısıtı nedeniyle sunulamamıştır.

Araştırma Bulguları

Kadınların kentsel mekândan beklentilerinin, Ankara metropoliten alanını temsil edecek biçimde Kuzeybatı Koridoru (Batıkent-Eryaman), Güney (Dikmen, Kolej), Batı ve Güneybatı Koridoru (Bahçelievler, Emek, Çayyolu), Kuzey (Etlük, Keçiören) ve Doğu ve Kuzeydoğu (Mamak, Altındağ) yönlerinde seçilen, sosyo-ekonomik, kültürel ve mekânsal içeriğin farklılaştığı konut alanlarında 18-85 yaşları arasında 180 kadınla yapılan “derinlemesine görüşme” yöntemi ile gerçekleştirilen araştırmada “kişi bilgileri, kentsel hareketlilik, ekonomik durum, sosyal-kültürel rekreasyonel etkinliklere katılma ve kentsel hizmetler” olmak üzere beş inceleme alt başlığı bulunmaktadır. Çalışmada, kentte farklı sosyal, ekonomik, kültürel yapıdaki kadınların kentsel yaşamdan beklentilerinin mekân ile ilişkilendirilmesi ve kentin farklı parçalarında yaşamın ve taleplerin nasıl farklılaştığının ortaya konulması hedeflenmiştir.

Kuzeybatı Koridoru: Batıkent-Eryaman

Batıkent kentsel hizmet düzeyi ile çevresinden ayrışan ve memur çalışanların ağırlıklı tercih ettiği bir bölgeyi temsil etmektedir. Konutların ve parkların sunduğu düzenli yapı planlı gelişmesinin bir sonucu olarak görülmekte, kooperatiflerin temel yapı üretim biçimi olmasının bir sonucu olarak orta ve orta-alt gelir grubuna hitap etmektedir. Batıkent’te kadınların memnuniyet düzeyinin yüksek çıktığı ve bunu belirleyen en önemli unsurun metro olduğu görülmüştür. Toplu taşıma, erişimi özellikle orta ve alt gelir grupları için bir sorun olmaktan çıkarmıştır. Yaşayanların büyük bölümü Ankara dışı doğumludur. Ankara kadınlar için daha önce yaşadıkları küçük yerleşimlerle karşılaştırıldığında “daha çok olanak ve özgürlük sunan bir kent” olması nedeniyle tercih edilmektedir.

“Hanelerin ekonomik yapılarının ve bu yapıdaki dönüşümlerin kentin hangi bölgesinde konut sahibi veya kiracı olunacağı konusunda en önemli belirleyici olduğu” araştırmanın temel bulgularından biri olarak ortaya çıkmaktadır. Gelir düzeyindeki artış, hemşehrilik ilişkilerini çözmede en önemli rolü oynamakta, hanehalkının gelir düzeyindeki küçük farklılıklar dahil olmak üzere kentsel mekânda sıçrayarak yer değiştirme olgusu yaygınlık kazanmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde Batıkent, memurlar ve diğer çalışanlar açısından sunduğu çevre kalitesi, toplu taşıma olanakları, kooperatif tipi gelişme modeliyle güvenli/bildik çevre duygusunun yüksek olduğu, fiyat/kalite ilişkisinin tutarlı olduğu yaşanabilir ve ekonomik olarak erişilebilir bir kentsel yaşam sunmasıyla Eryaman’ın önünde yer almaktadır.

Eryaman ise Batıkent’e benzeyen fiziki mekân kalitesine rağmen, Ankara kent merkezine uzaklık ve toplu taşıma olanaklarının yetersizliği nedeniyle hem satılık hem de kiralık konut fiyatlarının kaliteye göre düşük olduğu, çalışanlardan çok emeklilerin ve orta-alt ile alt gelir gruplarının tercih ettiği bir bölgeyi oluşturmaktadır. Sosyal ve kültürel yaşam her iki bölgede de kısıtlıdır. Batıkent ve Eryaman’da ortak birincil sorunu güvenlik oluşturmakta bunu altyapı yetersizliği, ulaşım zorlukları ve yaya yollarının, yeterli otopark alanlarının olmayışı izlemektedir. Her iki bölgede de belediye hizmetlerinden genel bir hoşnutsuzluk söz konusudur ve öncelikli olarak çözülmesini istedikleri sorun ulaşım hizmetindeki yetersizliklerdir. Belirtilen tüm sorunlara karşın araştırmaya katılanlar ekonomik durumlarında bir değişiklik olmadığı sürece yaşadıkları mahalle ve kentten hoşnut olduklarını, olanaklar elverir ise Çayyolu bölgesinde yaşamayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir.

Güney (Dikmen ve Kolej)

Dikmen’de Ankara doğumlu kadınların oranı %25 oranındadır ve büyük bölümünün Ankara’ya geliş nedenini baba veya eşin işinin Ankara’da olması ve eğitim amaçlı yer değiştirme oluşturmaktadır. Çankaya ve çevresinde yaşayan aileye yakın olma talebi ve Kızılay Merkez’e yakınlıkla bağlantılı olarak yüksek eğitilmiş ancak orta gelirli daha genç kuşakların Dikmen ve çevresini tercih etmesi ortaya çıkmaktadır. Yaş ortalaması Dikmen Bölgesinde diğer bölgelere göre düşüktür (18-35 yaş arası kadınlar). Bu bölgede yaşayanlar için Çankaya, Emek, Ümitköy bundan sonra yaşamayı istedikleri ve kendilerini daha güvende hissedeceklerini belirttikleri mahaller olarak belirtilmiştir. Kentin en güvensiz bölgesi olarak Ulus ve çevresi algılanmaktadır. Çalışmayan kadınların park ve bahçeleri kullanma oranları diğer bölgelere ve çalışanlara göre yüksektir.

Ulaşım ve güvenlik temel sorunlarını, yolların bakımsızlığı, temizliğin yetersizliği, otopark yetersizliği, kaldırımların otopark olarak kullanılması, kanalizasyonla ilgili sık sorun yaşanması takip etmektedir.

Büyükşehir ve ilçe belediyesinin hizmetleri yetersiz bulunmakta, neler bekleniyor sorusunun yanıtını ise yeterli yaya kaldırımı ve yaya bölgeleri ile toplu taşıma hizmetlerinin geliştirilmesi oluşturmaktadır.

Ankara’nın Kolej, İncesu ve Esat alt bölgesi, yüksek eğitim düzeyi, Ankara dışından özellikle Karadeniz Bölgesinden gelenlerin tercih ettiği ve yaş ortalamasının genç ve orta yaş arasında olduğu bir bölge niteliği göstermesiyle, Kızılay ve Tunalı Hilmi kent merkezlerine yakın konumlanmanın avantajlarına sahiptir. Bölgenin Kızılay’a yürüme mesafesinde olması en önemli tercih nedeni olarak belirtilmektedir. Ev sahipliğinin yüksek olduğu bölgede gelir düzeyinin yoksulluk sınırına yakın çıkması ilgi çekicidir. Kadınların büyük oranda çalıştığı ya da yüksek öğrenimine devam ettiği Kolej ve çevresinde günlük alışverişlerin bakkal ve marketlerden, daha büyük çaplı alışverişleri ise süpermarketlerden yapıldığı görülmektedir.

Boş vakitlerin çoğunlukla TV izleyerek (dizi) geçirildiği, gazete ve dergi okuma, düzenli abone olma alışkanlığının neredeyse olmadığı, genç yaştakilerin ve öğrencilerin ise iş yerinde ya da okulda internet ile ilgilendiği, yakın çevredeki parklara gidilmediği, hipermarketlere alışverişten çok sinema amaçlı gidildiği belirtilmiştir. Katılan sosyal etkinlik tür ve sayısının merkeze yakınlık ve deneklerin yaş ortalaması düşük olmasına karşın çok düşük olması ya da hiç olmaması ise kentle kurulan ilişkinin zayıflığını göstermesi bakımından önemlidir. Sosyal çevre, arkadaşlar ve komşulardan oluşuyor görünmekle birlikte, yaş 30’un altına düştüğünde üye olunan dernek ve gidilen kurs sayısında artış olduğu görülmektedir.

Bölgede yaşayanlar kentsel hizmetler konusunda duyarlılığa sahiptir ve belediyelerin görev sorumluluklarının farkında olduklarını gösteren açıklamalarda bulunmuşlardır. Ankaray merkeze yakın olmasına karşın, aktarma amaçlı

en yoğun kullanılan ve en yüksek memnuniyet oluşturan kentsel hizmet olarak değerlendirilmektedir. Bölgede iş yolculuklarının toplam 45 dakikayı geçmediği, erişilebilirliğin tercih nedenlerinin en önemlilerinden birisini oluşturduğu, yayaların en büyük sorununun zaten dar olan kaldırımlara park edilen otomobiller olduğu görülmüştür.

Önemli bir sorunu da güvenliğin düşük olması, sokakta taciz ve sokak köpeklerinin başıboş dolaşması yaratmaktadır. Gece güvenlik sorununun en yüksek olduğu zaman dilimi olarak ifade edilmekte, kentsel sosyal aktivitelerin azlığından ya da olmamasından şikâyet gelmektedir. Metronun bakımsızlığı da önemli sorunlar arasında yerini almaktadır. İlçe ve Büyükşehir belediye başkanlarını bilme oranı yüksek ancak memnuniyet ikisinde de düşük çıkmaktadır.

Alternatif yer tercihinin merkeze yakınlık nedeniyle aynı mahalle olarak belirtenlerin oranı yüksek çıkarken, artan yaşla birlikte, yaşlılara yönelik hizmetleri daha yüksek olan başka bir kenti tercih edebileceklerini belirtmişlerdir.

Batı ve Güneybatı Koridoru (Bahçelievler, Emek, Çayyolu)

Bahçelievler ve Emek kökeni Ankara dışı olan, iş ve eğitim amaçlı Ankara'da yaşamaya başlayan, genellikle üniversite mezunu emekli veya çalışan kadınlar tarafından tercih edilmektedir. Yabancı dil bilme oranının diğer alt bölgelere oranla yüksek olduğu, ikinci dil bilgisine sahip ve yurtdışında bulunan kadınların yüksek oranda temsil edildiği bir alt bölgedir. Ankara'da ilk yaşam yeri olarak bu bölgeyi tercih edenlerin memnuniyete bağlı olarak burada uzun yıllardır yaşadığı görülmüştür. Daha sonra bu semtlere gelenlerinse refah düzeylerindeki artışla Bahçelievler, Emek'e taşındıkları, çevre kalitesinden hoşnut olmakla birlikte son yıllarda oluşan yoğunluk ve kalabalık nedeniyle Çayyolu bölgesine geçmeyi düşündüklerini belirtenlerin önemli bir orana ulaştıkları görülmektedir (%23).

Oturulan konutların büyüklükleri ortalamanın üzerinde ve konfor düzeyleri yüksektir. Alış-veriş merkezi tercihinde ilk sırayı güvenlik ve her istenilen tüketim ürününün bulunmasına bağlı olarak AVM ler almaktadır. Boş vakitlerin değerlendirilmesinde diğer bölgelerden farklı olarak düzenli yürüyüş yapma, kitap okuma, kültürel aktivitelere katılma yüksek yer tutmaktadır. Yapılan spor türünün mevsime göre değiştiği, bölgenin spor merkezlerine erişilebilirliğinin yüksek olmasının spor yapma oranını yükselttiği görülmüştür. Belediyelerin park ve bahçelerin bakımına ve temizliğine özen göstermemesi nedeniyle parkları artık temiz ve güvenli bulmadıklarını bu nedenle eskiyle kıyaslandığında daha az kullandıklarını belirtmiş olanların oranı özellikle orta ve ortanın üstü yaş grubunda yüksektir.

Kentsel alandan beklentileri içinde "elektrik ve suyun kesilmediği, sokakların temiz, kurallara uyulan, sorumlulukların ve görevlerin yerine getirildiği, herkesin birbirine saygı duyduğu ve saygı duyulduğunu hissettiği bir kent" bulunmaktadır. Toplu taşımanın daha iyi koşullarda sunulduğu ve parkların bahçelerin bakımının daha iyi yapıldığı, pazar yerlerinin kente, kentliye yaraşır hizmet sunduğu, yaya kaldırımlarının bakımlı ve düzgün olduğu, olanaklar ölçüsünde genişletildiği, yayaya daha uygun dolaşım olanak ve hakkının sağlandığı, kaldırımların otopark olarak kullanılmadığı, trafik levhalarının düzgün ve yeterli sayıda olduğu, kadının evinin dışında da kendisini güvenli hissettiği, etkinliklerin kadınların kentle buluşmasını sağladığı, temiz, güvenli ve sağlıklı bir kent beklenenler arasında üst sıralarda yer tutmaktadır.

Kent içi ulaşım ile ilgili olarak kent içine yapılan kavşaklara yönelik duyarlılığın en yüksek olduğu bölgedir. "Gereksiz, sorun yaratıcı ve göstermelik" tanımlamaları son yıllarda yapılan kavşaklar için yapılmıştır. Büyükşehir Belediyesinin hizmetleri Gökkuşluğu projesinin de neden olduğu bir olumsuzlukla yetersiz ve göstermelik olarak nitelendirilmiştir.

Bu bölgede yaşayanların geleceğe dönük tercihlerinde aynı bölge içinde kalma talebi çok yüksektir ve kent dışına doğru çıkma özlemi az sayıda da olsa vardır. Bu bağlamda bölge, Ankara'da içinde yaşayanlara en yüksek kentsel tatmini sağlayan bölgelerin içinde yer almaktadır. Yüksek eğitim, orta ve ortanın üstü gelir seviyesinin yüksek oranda olduğu bölgede hem yaşanan bölgeden memnuniyet, hem de beklentiler yüksek düzeyde ortaya çıkmaktadır. Bu durum kentin batı ve güneybatı aksında yaşayanların kendini daha kentli hissetmelerini de sağlamakta, "kent" ve "kentli" karşılıklı etkileşimle birbirlerini daha iyiye doğru iten bir ivmelenmenin ortaya çıkmasını sağlamaktadır.

Kuzey (Etlık, Keçiören)

Orta, ortanın altı ve seyrek olarak ortanın üstü gelir grubunun yaşam çevresini oluşturan bu bölgede, imarlı ve islah imar planlarıyla gelişen konutlar yoğun olarak yer almaktadır. Çok sayıda küçük parkın kentlinin kullanımına sunulduğu bölgede yüksek memnuniyet saptanmıştır. Çalışan kadın oranının güney bölgelere oranla düşük olması, alt gelir grubu ile orta gelir grubunun iç içe geçtiği konut ve çalışma alanlarından oluşmasının yanında, yüksek kentsel hareketliliğin yaşandığı görülmüştür. Oturulan mahallenin kentin diğer bölgeleriyle karşılaştırıldığında daha sık değiştirildiği, kiracılık oranının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Eğitim seviyesi ilkökul, lise ağırlıklıdır ve meslek lisesi mezunlarına daha sık rastlanmaktadır. Kır ile ilişkilerin sürdüğü, TV internet ve komşuluk ilişkilerine bağlı bir sosyalleşme sürecinin etkin olduğu, gençler dışında kadınların kent merkezlerini kullanma oranlarının çok düşük olduğu, gençlerinse dersane ve arkadaşlarıyla buluşma amaçlı Kızılay merkezini daha sık kullandıkları gözlenmiştir. Araba sahipliği hanehalkı temelinde yüksektir. Ancak kadınların özel oto sahipliği ve kullanma oranları en düşük ikinci bölgedir.

Kent merkeziyle ulaşım olanaklarının yetersizliği, otopark alanlarının yetersizliği, arabaların kaldırımları kapatması bu bölge için de en önemli sorunlardır. Parklara gereğinden fazla yatırım yapıldığı ancak yaya kaldırımlarının yetersiz olduğu önemle üzerinde durulan bir sorundur. Konut altı ticari birimlerin kaldırımları kapatması da yayalar, engelliler ve çocuk arabalı kadınlar için sorun oluşturmaktadır. Belediyenin zabıta hizmetlerinin yetersizliği üzerinde durulmuş, temizlik ve güvenliğin en acil çözülmesi gereken sorunlar olduğu belirtilmiştir. Kapkaç ile ilgili şikâyetlerin bu bölgede yoğunluk kazanması ilginç bir bulgu olarak karşımıza çıkmıştır. Kadınları “sosyalleşmekten korkan, çekingen ve güvensiz” olarak tanımlayan bir katılımcı da kentsel mekânın kadını ev içine hapseden bir yapısı olduğunu belirtmiş, orta yaşlara eriştiğinde kendisinin de ablaları ve teyzeleri gibi olmak istemediğini söyleyerek, yerel yönetimlerin bu yaş gruplarını kentte özgürleştirmek üzere daha farklı uygulamalar içinde olması gerektiğinin önemle çizmiştir.

Doğu /Kuzeydoğu (Mamak, Altındağ)

Ankara’da en düşük gelir, eğitim ve kültür düzeylerinin varlığını sürdürdüğü, gecekondu ve gecekondundan dönüşen islah imar planlı alanlar ile imarlı konut alanlarından oluşmaktadır. 2000li yıllarda büyük kentsel dönüşüm projelerinin uygulandığı bölge kentin tarihi merkezi Ulus’u içine almaktadır. Mamak ilçesi (Altındağ dışarıda tutulduğunda) Ankara’nın ticari işletmeler ve emlak vergi gelirleri açısından en geri bölgesidir. Bu durum Mamak’ın gelirlerini de etkilemekte, diğer ilçelere göre daha kısıtlı olanakların kentliye geri dönüşüne neden olmaktadır. Kentsel cazibenin düşük olması, düşük sosyo-ekonomik gruplar tarafından tercih edilmesine yol açmakta, bu durum bölgenin gelişmesini sağlayacak yatırımların yapılmasını engelleyici etkide bulunmaktadır.

Gecekonduya yaşayan kadınlarla yapılan görüşmelerde ortalama hane gelirinin 600 TL civarında olduğu, orta ve yaşlı kuşağın okur-yazar, ilkökul mezunu ve az sayıda lise mezunu olduğu, genç kuşağın ise üniversiteye gitme konusunda hevesli olduğu görülmüştür. Konuta ilişkin sorunlar arasında rutubet, yeterli ısınamama, küçüklük ve güvensizlik ön plana çıkarken, kentin diğer bölgeleriyle karşılaştırıldığında kadın açısından mekânsal yoksulluğun ve yoksunluğun bu bölgede yaşandığı görülmektedir. Parkları kullanma oranının yüksek olduğu bölgede, komşuluk ilişkilerinin de önemli sosyalleşme alanı oluşturduğu; Ankara’da yeni yapılan büyük parklara çoğunun henüz gitmediği, eskiden Gençlik Parkı’nın yılda birkaç kez ziyaret edildiği, ancak artık oraya da gidilmediği belirtilmiştir. TV izleme, özellikle gündüz yayınlanan kadına yönelik programları izleme oranı kentin diğer bölgelerine göreli olarak yüksektir. İnternet kullanımı açısından kentin en düşük profilli bölgesidir. Kitap okuma, gazete okuma alışkanlıkları yoktur ve kültürel etkinliklere (sinema, tiyatro) hiç katılmama oranı yüksektir. Üyesi olunan dernek, kuruluş veya katılan sosyal etkinliklerin en zayıf olduğu bölgedir. Gençlerin sosyal etkinliklere ve kurslara katılma oranlarının yüksek olduğu bölgede, çocukların okuyarak farklı bir yaşam biçimine erişebilecekleri düşünülmemekte ve onların okuyabilmelerine yönelik her tür fedakârlıkta bulduklarını belirtmektedirler.

Kent merkezlerinden Ulus’a seyrek olarak gidilmekte, toplu taşıma araçları kullanılmaktadır. Hanede otomobil sahipliği düşük, kadınlar tarafından kullanımı ise yok denecek kadar azdır.

Kentte sağlık hizmetlerinin yetersizliğinden şikâyet edilen tek bölgedir. Sağlık ocakları uzak ve yetersiz bulunmaktadır. Yayalara yönelik kaldırım ve yolların yetersizliği, bakımsızlığı, parkların ve pazar yerlerinin bakımsızlığı,

otobüslerin kalabalıklığı ve düzensizliği, gece saatlerinde yetersiz aydınlatmanın güvensizliğe neden olduğu öne çıkan sorun alanlarıdır.

Belediye hizmetlerinden hoşnutsuzluk ön planda iken, belediyenin kaynaklarının yetersiz olduğunun farkında olduklarını da belirtmektedirler. Güvenlik, ulaşım, altyapı, parklar, kadına yönelik özel mekânlar ve aktiviteler düzenlenmesi çözüm beklenen acil sorun alanlarını işaret etmektedir.

Bölgede diğer bölgelerden farklı olarak gecekonduların yoğun olmasından kaynaklanan, özellikle farklı sosyo-ekonomik grupları barındıran kısımlarda, çatışma alanlarının bulunduğu, güvensizliğin homojen mahallelere göre daha yoğun hissedildiği belirtilmiştir.

Güvenlik, açık yeşil alanların yetersizliği, nüfus yoğunluğunun fazlalığı gibi sorunların ön planda olduğu bölgede en çok yaşanmak istenen bölge Çankaya olarak ortaya çıkmaktadır. Daha yeşil, yaya yolları olan, kolay yürünebilen, çocukların güvenle sokağa çıkabileceği, kadınlar için güven veren bir kentsel çevre özlemi ve beklentisi bölgede yaşayan kadınların özlemleridir.

Sonuç

Özellikle kentsel mekânda kadın cinsiyetine duyarlı sosyal ve özgüven hissettiren yaşam çevrelerinin ve olanaklarının sağlanması, merkezi ve yerel yönetimlerin görevi olduğu kadar fiziki planlama açısından da zor bir politika ve eylem alanı olarak ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın sonuçları kentsel ortak ve/veya yarı ortak mekânların kadınların gereksinimleri ve talepleri doğrultusunda yeniden kurgulanması ve düzenlenmesi gerektiğini, sorunun sadece kadın cinsiyeti açısından genel bir sorun olmayıp, kadınların kendi içinde de değişen ve özel/farklı yaklaşımlar gerektiren sorunlara sahip olduğunu göstermektedir. Kent yönetimleri ve kent plancılarına, mekân kullanımındaki cinsiyet farklılığını ve cinsiyetin kendi içindeki farklılıklarını giderici, eşit kullanımı destekleyici yaklaşım içinde olma görev/sorumluluğu düşmektedir.

Kadınların kentte “eşit” var olma haklarının alt ve üst yapısının oluşturulmasındaki eksiklikler ve sorunlardan çok, yerel yönetimlerin cinsiyete dayalı ayrımcı politika ve uygulamaları ile kadınlar, kentsel mekânı kullanış ya da kullanamayıp biçimleri üzerinden, yeniden ötekileştirilmektedir.

Alan araştırmasının sonuçları, kentin alt bölgelerinde farklı içerikte olmak üzere ancak kentin bütününde, kadınları özel alana sıkıştıran yetersizlikte hizmet sunulduğunu göstermektedir. Kadınlar en temel insan ve kentli hakkı olan yürüyecek kaldırıma dahi muhtaç durumdadırlar. Kaldırımların otomobil ve ticari işletmelerin stantları, büfelerle kapatıldığı; yeşil alanların yetersiz olduğu, bunlara da erişimin kısıtlı olduğu; güvenliğin ve altyapı yetersizliğinin ve bakımsızlığın en temel sorun alanları olarak ortaya çıktığı bir kenttir Ankara. Bu sorunların aşılmasında yeni yaklaşımların benimsenmesi, insan ölçeğine saygılı politikaların üretilmesi ve uygulamaya geçirilmesi önem kazanmaktadır. Bu bağlamda, kadını “öteki” ve “kent yoksunu” olmaktan çıkaracak, kentsel mekânda cinsiyet ayrımcılığını ortadan kaldıracak yeni nesil kentsel politikalar üretilmesi elzem görünmektedir.

Kentte kadına özgülenmiş eşitsizliğin, sınırların aşılabilmesi, ancak merkezi ve yerel yönetimlerin kentsel mekânda kadını özgür kılacak politikaları benimsenmeleri ve uygulamaya koymalarıyla çözülebilecek bir sorun alanını işaret etmektedir.

bilgi kutusu

TORBA YASA

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından İmar Kanunu yanı sıra birçok kanunda değişiklik yapılmasını öngören ve kamuoyunda Torba Yasa Taslağı olarak bilinen “**Yapı Denetimi Hakkında Kanun ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Taslağı**” nda kadınları yakından ilgilendiren düzenlemeler mevcut. Özellikle taslağın 17. ve 19 maddeleri cinsiyet eşitsizliğini ağırlaştırmakta ve kadının insan hakları ihlaline yol açacağı açık olan hükümleri içermektedir.

Taslağın 17. ve 19. Maddeleri ile mahalle ölçeğinde yer alan kamuya ait eğitim, yurt, sağlık, anaokulu, kreş, idari tesis, resmi kurum, resmi bina veya tesisler; spor, sosyal ve kültürel tesis ve benzeri tesis alanları, imar planı onayından beş yıl sonra aynı amaçla özel kullanıma yani özel eğitim tesisi, özel sağlık tesisi, büro alanları, özel yurtlar...vs. kullanımlara açılmaktadır. On yıl sonra ise arsa malikinin talebi doğrultusunda plan tadilatına konu edilerek istenilen herhangi bir kullanıma açılabilir, kaldırılan fonksiyonun ise karşılığı gösterilmeyecektir.

Eğitim, sağlık,...vb kamusal hizmetler; devletin yurttaşlarına sunmakla yükümlü olduğu hizmetlerdir. Nüfusun büyüklüğü ve kamusal hizmetlere kolay erişimi gibi kriterler dikkate alınarak imar planlarında bu tür alanlar için yer ayrılmaktadır. Düzenleme ile kamunun yurttaşlarına vermek zorunda olduğu hizmet alanlarının özel sektöre devredilmesinin önü açılmaktadır. Bu durum kamu hizmetlerinde boşluk oluşmasına, eğitim, sağlık, ..vb kamu hizmetlerinin özelleşmesine, kamunun hizmet verdiği alanlarda nüfusun yoğunlaşarak hizmet kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Kadınlar açısından durum daha da vahimdir. Özelleşen eğitim, sağlık, kreş, yurt, sosyal ve kültürel tesis hizmetleri pahalı hale geldiğinden kadınların ve kız çocuklarının bu hizmetlerden faydalanması zorlaşacaktır.

Mahallesindeki okul alanı özelleşmiş kız çocuklarının okullaşma oranları düşecek, yeni 4+4+4 eğitim sistemi ile yoksul kız çocuklarının evde eğitim almaları yaygın bir durum haline gelecektir. Kamusal bir alanda eğitim almayan ve toplumsal yaşamdan kopuk yetişen kız çocuklarının toplum içindeki rolleri de gerileyecek, toplumsal eşitsizlikler artacaktır.

Sağlık alanlarının özel sektöre açılması ile sağlık alanında kamusal yatırımlar hızla düşecek, özellikle kadın sağlığı açısından yaşanan sorunlar artarak büyüyecektir. Mahallesinde sağlık hizmeti alamayan kadınlar uzak mesafelerde bu hizmeti aramak isteyecek, nüfusa göre yetersiz az sayıdaki sağlık tesisinde yaşanan yığılmalar hizmet kalitesinin düşmesine neden olacaktır.

Kentsel yaşamda mahallelileri bir araya getiren, kadının sosyalleştiği mekânsal oluşumlar ortadan kalkacaktır. Sosyal ve kültürel tesis alanlarının özelleştirilmesi, yoksullara bu hizmet alanlarının kapanması anlamına gelmektedir.

Yapılan düzenlemeler, sosyal devlet ilkelerine aykırıdır; devletin kamusal hizmetlerden hizmetlerden devletin çekilmesi anlamına gelmektedir ki, bu durum toplumsal eşitsizliklerin daha da artmasına neden olacaktır.

KONFERANS; İKLİM SİYASETİ VE KADIN

Dr. NURAN TALU
Şehir Plancısı

Tarih: 12 Ocak 2013 Cumartesi

Saat : 13:00

Yer : ŞPO Ankara Şube Toplantı Salonu
(Atatürk Bulvarı 219/8, Çankaya/Ankara)

konferans

"Bir kadın olarak benim ülkem yoktur. Bir kadın olarak bir ülke de istemiyorum. Bir kadın olarak tüm dünya benim ülkemdir."

“ Virginia Woolf (1882-1941), İngiltere

”

nuran talu

dr., odtü şbp '79 / küresel denge derneği başkanı / ankara

İklim Değişikliği ile Mücadelede Kadının Adı

Bilim dünyasını, politikacıları ve uluslararası diplomasiyi harekete geçiren bir alandan bahsediyoruz. İklim değişikliği... Öyle bir konu ki, önümüzdeki 10 yılda küresel ekonomiyi etkileyecek ilk beş risk arasında listeleniyor (Global Risks 2013, World Economic Forum). Üstelik iklim değişikliğinin bir çevre sorunu olduğunu söylemek meseleyi küçümsemek oluyor artık. Çünkü iklim değişikliği sadece çevreyi değil, daha çok sosyal ve ekonomik kalkınmayı olumsuz etkiliyor, öte yandan insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği ve güvenlik gibi sorunları da şiddetlendiriyor.

ESAS KIYAMET BU...

Felaketin ayak sesleri duyuluyor... Gezegenimiz normal olarak 1–2 bin yıl sonra gireceği doğal ısınım safhasına, insan etkisiyle hızlandırılmış olarak vaktinden önce girmiş durumda. Grönland ve Antarktika'da mevcut erime hızının devamı halinde, 2080'de Grönland ve Batı Antarktika'daki tüm buzullar eriyecek. 1950 yılından bu yana dünyada aşırı hava olayları istatistiksel anlamda o derece önemli miktarda artmış ki; son 30 yılda küresel ölçekte şiddetli hava olaylarının neden olduğu sigorta ödemeleri, görülmemiş oranda, 20 kat artmış durumda (İklim Değişikliğine Uyumu Geliştirmek için Aşırı Hava Olaylarının Riskini ve Afetleri Yönetmek Özel Raporu/SREX, IPCC, 2012). Okyanuslardaki su seviyesi de büyük bir hızla yükseliyor, bu artış hızı beklenenden %60 daha fazla. Hepimiz, bugün "iklim şoku" olarak tanımlanan yoğun yağmurların yol açtığı şiddetli kasırgalar, seller ve ısı streslerine, sıcak hava dalgalarına daha sık şahit olmaya başlamadık mı?

Peki nasıl etkileniyoruz, kısaca özetlemekte yarar var... Yağış düzeninin değişmesi su sıkıntısı ve/veya sellere yol açıyor, doğal afetler artıyor; artan sıcaklıklar bitkisel üretim dönemlerini değiştirip gıda güvenliğini tehdit ediyor, gıda fiyatları yükseliyor; doğaya dayalı tarım ve hayvancılık gibi sektörlerde çalışan kesimlerin geçim kaynakları tehdit altında; özellikle su kaynaklarına dayanan tarımsal yapı ve ürün deseni etkileniyor; hassas ekosistemler ve türler yok olmaya başlıyor, orman yangınları sıklaşıyor; bulaşıcı hastalıklara neden olan etkiler artıyor; deniz seviyesinin yükselmesi kıyı bölgelerinde özellikle deltalara zarar veriyor; ada devletleri yok olma tehlikesi ile karşı karşıya... Daha ne bekliyoruz Mahşerin atlılarını mı?

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BİZİM İÇİN NEDEN ÖNEMLİ?

Aslında iklim değişikliğinde toplumsal cinsiyet faktörünün önemi ilk bakışta anlaşılmıyor, bunun nedenlerinden biri toplumsal cinsiyet ve iklim değişikliği bağıni ortaya koyan çalışmaların/verilerin yok denecek kadar az olması. Burada, 90'lı yıllardan bu yana geliştirilen çevre ve kalkınma politikaları ile ilgili uluslararası akitlerin hemen tamamında toplumsal cinsiyet eşitliği ilkesinin yer aldığını hatırlamak, ama özellikle iklim değişikliği ile mücadelede toplumsal cinsiyetin öneminin 2001 yılından önce dikkate alınmadığını da söylemek lazım.

İklim değişikliği alanında güvenilir ve güncel çalışmalar yürüten Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) 4. Raporu'nda, iklim değişikliğinin cinsiyete bağlı olarak önemli farklılıklar gösterdiği açıklanınca, uluslararası kuruluşların iklim gündemine nur topu gibi bir konu daha eklendi; "İklim Değişikliği ve Toplumsal Cinsiyet".

Böylece Birleşmiş Milletler' in öncülük ettiği hemen her çalışmada, kadınların ve erkeklerin toplumsal rolleri itibarıyla iklim değişikliğinin sonuçlarından farklı ölçüde etkilendiklerine dikkat çekilmeye başlandı, hatta iklim değişikliğinin toplumsal cinsiyet boyutunu ele alan özgün kararlar dahi alınmaya başlandı, bu kararları Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'ne ve Kyoto Protokolü'ne taraf olan (Türkiye gibi) hükümetler de kabul etti.

Hükümetler örneğin, en son Aralık 2012'de Doha'da yapılan uluslararası iklim toplantısında kadınların müzakerelere katılımının artırılmasının ve ilgili uluslararası organlarda cinsiyet dengesinin sağlanmasının teşvik edilmesi kararını aldılar. Böylece kadınların köyden küresel düzeye kadar, iklim değişikliğine tepki/önlem olarak toplumsal cinsiyete duyarlı bir iklim politikasının şekillenmesinde aktif ajanlar olarak rolleri olduğu açıkça beyan edilmiş oldu.

Özetle, kadınların bu karar süreçlerine katılımının önemi bir yana, kadınlar ve erkekler arasında iklim değişikliğine katkı ve sonuçlarından etkilenme bakımından ortaya çıkan farklar daha çok tartışılmaya başlandı. Kadınların iklim değişikliklerinin sonuçlarından farklı ve eşitlikçi bir şekilde etkilendikleri ya da iklim değişikliğine farklı ölçülerde katkıda buldukları bilinen bir gerçek artık.

Gelişmekte ya da yoksul olan ülkelerde özellikle kırsalda yaşayan kadınlar iklim değişikliğinden etkilenecek grupların başında geliyor. Bu durum, kırsaldaki kadınların geçiminin yerel doğal kaynaklara bağlı olmasından kaynaklanıyor. Kadınlar gündelik hayatlarında, görevleri olan su ve gıda temininde iklim değişikliğinin etkilerine maruz kalıyorlar. Neden? Çünkü iklim değişikliğinin etkileri bu kaynakların teminini giderek zorlaştırıyor.

Farkındalık açısından bakıldığında, gelişmiş ülkelerde yapılan bazı araştırmalar, kadınların erkeklere oranla iklim değişikliği konusunda daha net bir bilince sahip olduklarını ve iklim değişikliğinin daha tehlikeli bir olgu olarak algıladıklarını ortaya koyuyor. Bunun açık ve önemli bir göstergesi; kadınların doğal kaynakların tükenmesine ve tarımda verimliliğin azalmasına karşı olan kaygıları. Çünkü kadınlar, özellikle tarım sektöründe yoğun işgücüne sahip oldukları değerlendirildiğinde, doğal kaynakların temel kullanıcıları. Bu da onların iklim değişikliğinin etkileri nedeniyle tehdit altında olan doğal kaynaklara daha bağımlı olduklarını gösteriyor ve tarımda verimliliğin azalması kadınların geçim kaynaklarını doğrudan etkiliyor. İklimle bağlı gıda kıtlığının yaşanması ile gıda fiyatlarının artması da kadınlara yansıyan dolaylı etkilerden biri. Yine iklim değişikliği nedeniyle su kaynaklarının azalması, kadınların günlük işlerinin artmasına neden oluyor, su kaynağına ulaşmak için daha fazla zaman ve çaba sarf etmek zorunda kalıyorlar. Yani, kırsal ya da kentte fark etmiyor, kadınların günlük yaşam alışkanlıkları iklim değişikliği nedeni ile altüst olmaya başlıyor.

İklim değişikliği kadınlar üzerinde sağlık açısından da ek bir yük oluşturuyor. Daha sıcak bir dünyada kadınların ve özellikle hamilelerin vücut dirençlerinin erkeklere oranla daha hassas oldukları ve iklim değişikliklerinden daha fazla etkilendikleri çeşitli araştırmalarla ortaya konulmuş durumda. Beslenme sıkıntıları, vektörlerin neden olduğu hastalıklar, solunum sistemi hastalıkları, su bağlantılı hastalıklar gibi iklim değişikliğinin dolaylı olarak insan sağlığına yönelik etkilerine kadınlar daha fazla maruz kalıyor.

İklim değişikliği nedeniyle yaşadığımız doğal afetler sonrasında kadınların iş yükünün birkaç kez katlandığını da görüyoruz. Felaket yönetimi perspektifinden bakıldığında da cinsiyetler arasında bir dizi farklılık ortaya çıkıyor. Bazı araştırma sonuçlarından çıkan örnekler bakalım; Bangladeş'teki siklon ve sel felaketinde kadınlarda ölüm oranı erkeklerin ölüm oranının beş katı imiş. Bangladeş'te verilen alarmlar halka açık yerlerde erkekler arasında kulaktan kulağa yayılırken, ailelerin diğer fertlerinden – yani kadınlar, genç kızlar ve çocuklar - neredeyse hiç kimse uyandırılmamış. Kadınların, yanlarında bir erkek olmadan evden çıkmaları yasak olduğu için, kadınlar ailenin erkeklerinin gelip kendilerini güvenli bir yere götürmelerini beklerken ölmüşler.

Kadınların ve erkeklerin doğal afetlerden farklı etkilendiklerini açık bir şekilde gösteren bir başka örnek de, Orta Amerika'da erkek ölümlerinin daha çok olduğu Mitch Kasırgası. Buradaki farklılığın nedeni ise, erkeklerden kahramanlık bekleyen ve onlara risk alma cesareti veren toplumsal cinsiyet normları; erkeklerden, sağ kalmış olabileceğini düşündükleri yakınlarını ararken ve doğal afetler sonrası enkaz kaldırma çalışmaları sırasında daha çok ölüm olmuş.

Genel olarak, tüketim taleplerinin (kimin neyi satın aldığı ve satın alma kararlarını kimin verdiği vb), üstlenilen cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğunu biliyoruz. Buradan bakıldığında; kadınların ve erkeklerin karbon dioksit/CO₂ emisyonlarında iklim değişikliğine katkıları da farklılık gösteriyor. Örneğin; İsveç'te orta yaşlı erkekler, kadınların ürettiğinin iki katı fazla enerji tüketmekte ve bu ölçüde saldıkları CO₂ ile iklimi olumsuz yönde değiştirmekteler. Enerji tüketimindeki bu fark; bir yandan kadın ve erkek arasındaki motorlu araç kullanımındaki sayı farkından, öte yandan erkeklerin kendilerini arabalarıyla özdeşleştirmelerinden ve aslında birer emisyon canavarı olan arabalarını, cinsiyetlerinin güç faktörü zannetmelerinden geliyor.

Son söz... İklim değişikliği ile mücadelenin her alanında kadınların kendilerine özgü ihtiyaç ve önceliklerini dikkate almak şart. Doğru, doğayı kötü kullanmanın yükünü en çok kadınlar çekiyor. Ama kadınları sadece iklim değişikliğinden olumsuz etkilenen yardıma muhtaç kurbanlar olarak görmek eksik, hatta bazen yanlışlara götüren bir bakış açısı olur. Çünkü kadınlar, her konuda olduğu gibi iklim değişikliği konusunda da "değişim" in öznelere olabilirler/olmalı ve iklim değişikliği ile mücadele politikalarının toplumsal cinsiyete duyarlı olması için aktif roller üstlenmelidir.

“ Yaşamın olduğu her yerde savaşmak istiyorum. ”
Clara Zetkin (1857-1933), Almanya

BU TOPRAKLARDA KADIN MÜCADELESİ

sevna somuncuoğlu

deü s-tv '84 / uçan süpürge genel koordinatörü / tmmob şpokk. / ankara

Tarih aslında kadınların ikincilleştirilmesi ve ayrımcılığa uğramasının hikâyesidir. Tabii bir de kavga ve gürültünün! Bu yüzden yolumuzu açan öncü kadınlardan Remziye Hisar “Eğer tarihte kadınların sesini duymak istiyorsanız çok dikkatli dinlemeniz gerek, çünkü sesleri bu kavga gürültü arasında pek kısık kalıyor” demiştir. Neyse ki yine yolumuzu açan öncü kadınlar, kadınların tarihini yani bu duruma karşı kadınların yürüttükleri mücadelenin tarihini de yazmayı ihmal etmediler.

Kadınların mücadelesi ayrımcılığın bir istisna değil, sistematik olduğu farkındalığı ile koşut. Kadınlar, farklı ayrımcılık türlerinin birbirleriyle nasıl ilişkilendiklerini, birbirlerinden nasıl beslendiklerini göstererek bu ilişkiler yumağına “**ataerkillik**” dediler...

Bu topraklarda ise kadınların tarihi yani kadın mücadelesi tarihi 19. yüzyıl sonuna, Osmanlı dönemine dek uzanır. Bu mücadele tarihi dünyadaki gelişime paralel olarak benzer başkaldırıları söylem ve eylem düzeyinde ortaya çıkmasına aracılık etmiştir.

Toplumda çeşitli alanlarda yaşanan değişim ve gelişim süreçlerine koşut olarak, kadınlar da hak ve özgürlük taleplerini gündeme getirdiler. Kadınlar bir cins olarak ikincil konumlarının ve kendilerine uygulanan ayrımcılığın farkındaydılar ve erkeklere nazaran buldukları konumu sorgulayarak bir kadınlık bilinci geliştirdiler.

Kadın hareketi üç temel araç kullanarak gelişti, güçlendi.

Bu araçlardan en yaygın kitlelere ulaşanı Kadın dergileri oldu. Dergiler, kadınlar için kendilerini birey olarak ifade etme, sorunları dillendirme ortamı sağlama, her kesimden kadınların yazma ürkekliğini, çekimserliğini giderme, taleplerini iletme ve sesini duyurma aracı oldu.

1869'de Terakki-i Muhaderat'la başlayan kadın dergi ve gazetelerinin sayısı Cumhuriyet'e kadar 40'a ulaştı. Bazılarının adını anmakta yarar var. Hanımlara Mahsus Gazete (1895 -1908), Şüküfezar, Demet, Mehasin, Kadın (Selanik ve İstanbul), Süs, Kadınlar Dünyası, Kadınlık Hayatı.

Adını andıklarımızın dışında çıkarılan birçok sözde kadın dergisini ise çoğunlukla erkekler yazmış ve yönetiminde erkekler yer almıştır. Yazıların çoğunluğu, ev ekonomisi, çocuk bakımı, iyi bir eş nasıl olur gibi konularda yoğunlaşmış; yine kadının ikincil konumunu pekiştirmeye yönelik, bu ikincil rolleri yeniden üreten yazılardır. Ancak bizim konumuz – her ne kadar biraz alıntı yapıp dudığımızın kenarına alaycı bir gülümseme koymak eğlenceli olsa da – tabii ki bu kadın hareketinin dönüştürme gücü karşısındaki naçar çığlıklar değil.

Üzerinde biraz daha detaylı durmamız gereken dergi ise Ulviye Mevlan'ın yayına başlattığı: Kadınlar Dünyası. 4 Nisan 1913'ten 1921'e dek yayın hayatını sürdüren bu dergi ilk yüz sayı günlük olarak, daha sonra haftalık olarak,

savaş yıllarında ara verildiyse de 1921 yılına dek 9 yıl çıkarıldı. Feminist olduğunu açıkça dile getiren dergi, 'feminist' sözcüğünü de kullanmaktan çekinmedi.

Derginin yazar kadrosundan Nimet Cemil 19 Şubat 1921 tarihli sayıda okuyuculara şöyle sesleniyordu:

“Birçok mühim şey vardır ki, her millette mevcut olduğu halde, birçok millette ismi hatta tercümesi bile yoktur (telgraf, otomobil, vapur, v.b) Binaenaleyh nisailik, nisaiyun tabirlerine hiçbir ihtiyaç hissetmiyoruz. Feminizm kelimesini aynen kullanmayı tercih ederiz. Varsın lisanımıza ecnebi bir kelime daha girmiş olsun ne zararı var.Yalnız feminizmin vücudu ve vücubu (varlığı ve gerekliliği) kabil-i inkâr değildir.”

Kadınlar Dünyası'nın yazı kadrosu, hatta mürettepleri bile kadındı. **“Kadınların hak ve hukuku tanınmadıkça erkek yazılarına yer verilmeyeceği ilkesi”** kabul edildi.

“Evet, Osmanlı erkeklerinden bazıları bizi, biz kadınları müdafaa ediyorlar; görüyoruz; teşekkürler ederiz. Biz Osmanlı kadınları kendimize mahsus inceliğimiz, kendimize mahsus adet ve adabımız vardır, bunu erkek muharrirler bir kadının anlayacağı ruhla anlamazlar. Lütfen bizi kendi halimize bıraksınlar, hayallerine oyuncak buyurmasınlar. Biz kadınlar hukukumuzu bizzat kendi çalışmamızla müdafaa edebiliriz.”... “Hukukumuz, hukuk-u umumiye arasında tanınmadıkça, kadın erkek her nevi mesaide iştirak kabul olunmadıkça, Kadınlar Dünyası sayfalarını erkeklere açamaz.”... “Kadınlığa ilgisiz olan erkek gazetelerinde yazmanız bizim için daha hayırlı olacaktır!” (Kadınlar Dünyası, 4 Nisan 1913)

Ulviye Mevlan Civelek

Nimet Cemil

Kadın hareketinin ikinci aracı ise dernekler oldu. Yine 19 yüzyıl sonlarından Cumhuriyet yıllarına dek 30 kadar dernek kuruldu. Bu dernekler amaçları ve yapıları açısından çeşitlilik gösteriyordu.

- Ulusal sorunlarla ilgilenenler (Donanma Cemiyeti Hanımlar Şubesi, vb)
- Yardım dernekleri: Savaşın yaralarını sarmak amaçlı... Hilal-i Ahmer Cemiyeti Kadınlar Heyet-i Merkeziyesi.
- Mesleki eğitim veren ya da istihdam olanağı sağlayan dernekler: Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyeti Hayriyesi, Biçki Yurdu, Osmanlı Türk Kadınları Esirgeme Derneği (Kızları okutmak için), vb
- Çeşitli etnik grupların kurduğu kadın dernekleri
- Kadınları bilgilendirme, bilinçlendirme dernekleri: Asri Kadın Cemiyeti, Cemiyet-i Nisvan Heyet-i Edebiyesi, Teali-i Nisvan Cemiyeti Kırmızı-Beyaz Kulübü vb.
- Osmanlı Müdafaa-ı Hukuk-u Nisvan Cemiyeti. (Osmanlı kadınının Hakkını Savunma Derneği): Kadınlar Dünyası (1913–1921) adlı yayın organı ile Osmanlı feminist hareketine örnek.

Kadınlar Dünyası Yazı Kurulu

Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-i Nisvan Cemiyeti (Osmanlı Kadınının Hakkını Savunma Derneği) ayrımcılığın yapılmadığı, her kadının hakkının savunulduğu, eşit hak mücadelesi veren bir kuruluştur. Temel amaçları kadınlara toplumda yeni roller tanımlamak, kalıplaşmış kadın rolleri dışında da var olabileceklerini ispatlamaktır.

Kadınların çalışma hayatına girebilmeleri, eğitim alabilmeleri için uğraştılar. Aile içinde kadının durumunu tartıştılar.

Bunları hala tartışıyor olmamızdaki hüznün başka bir yazının konusu.

Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-i Nisvan Cemiyeti aynı zamanda ilk girişimci kadınları da temsil ederler. Kadınların çalışabilmeleri için bir terzi evi açmışlardır. Kamu kurumlarında kadınların çalışabilmesi için mücadele verdiler. Kadınlar, Cemiyetin çabaları ile; çalışmak için Telefon İdaresi'ne girmeye çalıştı. Telefon İdaresi memur olabilmek için Fransızca bilmeyi şart koştu. Bu önlem cemiyeti yıldırmadı. O dönemde çok az sayıda evde eğitim görme olanağına sahip paşa kızlarını örgütleyerek iş başvurusunda bulunmalarını sağladılar. Böylece telefon idaresinde kadınlar memur edilmek zorunda kalındı.

Cemiyet aynı zamanda aktivistti. Kadınların toplumda istedikleri her yere yükselebileceklerini göstermek için simgesel bir eylem yaptılar. Yapılan çalışmalar sonunda, bir eğitimci olan Belkıs Şevket'in uçağa binmesi sağlandı.

Osmanlı Müdafaa-ı Hukuk-u Nisvan Cemiyeti üyeleri

Kadınlar eylemde

Böylece Belkis Şevket uçağa binen ve fotoğrafı yayınlanan İslam dünyasındaki ilk kadın oldu. 18 Kasım 1913'te Teyyare Okulundan Fethi Bey'in kullandığı uçakla uçtu ve kadınların kamusal alanda hak ettikleri yeri almaları konusundaki bildiriler uçaktan şehrin üzerine atıldı.

Kadın Hareketinin bu topraklardaki ilk oluşumlarının üçüncü aracı ise konferanslardı. Eğitim ve bilgiye ulaşma çok az kadının nasibi idi. İşte o bilgiye ulaşmış kadınlar konaklarda, buldukları salonlarda başka kadınlara konferanslar vererek bilgiyi yaymaya çalıştılar. Bunlardan özellikle dikkatimizi vermemiz gereken bir dizi konferansa "Beyaz konferanslar" denmişti.

Bu konferansa katılmış bir kadının notlarından aktarırsak:

"Yıl 1911, İstanbul'da bir konaktayız. Konağın bir salonu yapılacak bu konferanslar için baştan aşağı beyaz renge bürünmüş. Tavandan duvarlara, döşemelerden perdelerle, mobilyalardan dinleyicilerin oturacağı iskemlelere kadar her taraf bembeyaz. Konferanslar İstanbul'da bir paşa yahut bürokrat kızı olduğu tahmin edilen B.P.'nin (kimliği tespit edilememiş) uğraşları sonucu gerçekleşiyor. Konferansları veren Fatma Nesibe Hanım adında geniş sosyoloji ve tarih bilgisine sahip bir hanımefendi."

Konuşmasını "Hanımlar, size, bütün kadınlık, hatta topraklarında müebbetten susan dudaklar namına teşekkür ederim." diye bitiren Fatma Nesibe Hanım'ın bugün bile bize umut veren konuşmasının bir bölümü ise şöyle.

"Görüyorum ki, hiçbir iskemle boş kalmamış. Demek ki iki kat, üç kat davete icabet edecek münevver dimağlarımız, hemşirelerimiz var. Oh! Bu ne kadar mesut beşarettir. Bugün üç yüz kişiyiz değil mi hanımlar? Demek hiç aldanmıyorum ve bu cesaretle iddia ediyorum ki içtimamıza vakıf olsalar, üç yüz bin hatta milyon kadın bize hiç olmazsa kalben iştirak edecekler. O halde vereceğim şu birkaç konferansla ben üç bin refikama telkin-i hakaike muvafık olursam, siz niye olamayasınız, bu kuvvet sizden niçin beklenilmesin? Her şahsa üç bin kişinin isabeti pek açık, pek aşağı bir hesapla gösterir ki her birimizin üç binle dokuz milyon kalbin hele kadın teşebbüsünün müzahir-i istinadı olacağız değil mi? Ve bu az bir kuvvet mi? İşte Arşimed'e rağmen kâinatı mihverinden koparacak yeni bir manivela kuvveti daha. Biz bugün vakıa üç yüzle başlıyoruz; yarın, mutlaka üç binle, ertesi gün altı binle. Nihayet bir gün, bütün kitle-i nisviyetle [kadın kitlesi] başlayacağız."

Bugün neden böyle umutlu olmadığımızın hüznü yine başka bir yazının konusu.

Cumhuriyetin ilanı ile kadın mücadelesi seçme ve seçilme hakkına odaklanmış ve 1934 de kadar bu odakla sürmüştür. Elbette Cumhuriyet reformları - Milli devletin kurulması, Modern laik bir devletin inşası, Latin Alfabesinin Kabulü, İlk Eğitimin zorunlu ve ücretsiz olması, Medeni Kanunu Kabulü (1926)- Cumhuriyet öncesi döneme kıyasla kadınlara bir "Alan" yaratmıştır. Bu nedenle eşitlik talepleri öncelikli olarak seçme ve seçilme meselesine kilitlenmiştir.

1934 den sonra kadın hareketi uyku dönemine girmiştir. 1970'lere kadar kadınlar üç alanda örgütlenmişlerdir.

Belkis Şevket

Belkis Şevket ve Fethi Bey

- Yardım dernekleri:Yoksullara, yoksul çocuklara yönelik dernekler ve kız çocuklara burs veren, yurt-pansiyon sağlayan dernekler (Yardımseverler, Kızılay, Çocuk Esirgeme, Anneler vb.)
- Aile planlaması ve üreme sağlığı amaçlı dernekler:Türkiye Aile Planlaması Derneği
- 1950'ler: Meslek ve yardım kuruluşlarında kadınların örgütlenmesi. Siyasal partilerde kadın kollarının kurulması

1970–1980 arası ise göze çarpan oluşumlar:

- Kalkınmacı/İlerici/Solcu kadınların dernekleri (İlerici Kadınlar Derneği, vb.)
- Sol örgütlerde bulunan kadınların kadınlar için okuma yazma kursları türünden faaliyetleri...
- Uluslararası gelişmelerin etkisiyle oluşan kadın dernekleri

1980, 12 Eylül darbesi ve sonrası yıkıcı ortamından kadınlar güçlenerek çıkmışlardır. 1980 sonrası Feminizmin ikinci dalgası yani kadın hareketinin yeni sayfası açılmıştır.

80'lerden günümüze kadın hareketi birçok başarı elde etmiştir ama bu dönemin hikâyesi de başka bir yazının konusudur.

1930 Sultan Ahmet Meydanı, Oy hakkı için miting.

*bir anı**ümit özcan*

dr., odtü şpb '79 / şpo yönetim kurulu 2. başkanı / serbest şehir plancısı / ankara

Adım Ümit. Genellikle erkeklerde rastlanan cinsiyetsiz bir ad. Ama ben bir kadınıyım. Adımla başlamamın nedeni, kadınların genelde adlarından anlaşılacak cinsiyet farklılıkları nedeniyle erkeklerce kurulan görünmez bariyerleri her seferinde şiddetle çarparak öğrenme deneyimlerimi sizlerle paylaşma ihtiyacımdan.

Yer Marmara bölgesinde yani "medenî" bölgelerimizde büyük bir il. 12 Eylül sonrası. Seçilmiş belediye başkanları görevden alınmış, yerlerinde atanmışlar, genellikle de asker kökenliler var. Bölgenin çevre düzeni planlarının yapılması için siyasî baskılar yalvarmalar ve sonuçta ben ve Servet (adı değiştirdim ama o da cinsiyetsiz ada sahip bir kadın arkadaş) görevlendirildik. Yazışmalar, hazırlıklar, otobüse bindik, sabah saatleri ilgili ile vardık. Elde bavullar Belediyeye gittik. Belediye başkanı (emekli Albay) il dışında imiş, Belediye başkan yardımcısının (sanırım o da emekli Yarbay) odasına girdik.

İmar İskân bakanlığından çevre düzeni planlama çalışmaları için geldiğimizi söyledik.

Adamda bir telaş başladı ki sormayın. Biz de bize hürmetten sanıyoruz. Hal hatır bile sormadan telefona sarıldı. Başkanı arıyormuş.

"Albayım, bakanlıktan plancılar geldi" karşı taraftan gelen cevapla ilgili kısa bir nefes molası verdi başkan yardımcısı ve devam etti "Albayım ama bunlar kadın çıktı..." ben ne diyeceğimi bilemez allak bullak olmuşken Servetten bir düzeltme geldi. "ama ben kızım" ...

Meğer en önemli sorun baştan bizler için ayrılmış olan Karayolları Misafirhanesindeki erkekler arasında nasıl kalacağımız sorunu imiş. Namusumuzu korumak için bize yetiştirme yurdunda nöbetçi öğretmenlerin kaldığı çok büyük bir salonun tam ortasında etrafı görmeyi sağlama amacıyla şekilde tamamen camdan yapılmış bir oda verildi. Tuvaletler salonun öbür ucunda. Banyo yok. Her tarafı açık.

O gece, yetiştirme yurdundaki çocukların kadın cinsî konusundaki meraklarının giderilmesi için cam fanusta geçti. Bütün gece çocuklar burunlarını cama dayamış bizi seyretti.

Ertesi sabah ilk işim, kendi namusumuzu koruyacak güçte olduğumuz ve karayolları misafirhanesinde kalan erkeklerin bizi yemesine izin vermeyeceğimiz konusunda uzun bir düstur sonrasında, karayollarında iki odada kalmak konusunda başkan yardımcısını ikna mücadelesi ile başladı.

saha çalışması: Nusaybin

NUSAYBIN İLÇESİ TEKNİK GEZİSİNİN ARDINDAN...

Kadınların öncülüğünde, kadınlar için uygulamalar başlığı altında Nusaybin Belediyesi'nin başlattığı "Kadının Sınırsız Emeği" projesi kapsamında yürütülen çalışmaları yerinde görebilmek, TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu olarak, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği ile birlikte Belediye'ye çalışmalarında katkı sunmak amacıyla Nusaybin ilçesine gerçekleştirdiğimiz iki günlük ziyarette Belediye ile birçok ortak çalışma olanağını memnuniyetle tespit ettik.

Üç yıl önce "Kadın Dostu Kent" olarak ilan edilen Nusaybin'de; Nusaybin Belediyesi tarafından kurulan Gülşilav Kadın Danışma Merkezi, mahalle aralarında kurulan ve yok-

sul kadının günlük yaşamını kolaylaştıran tandır evleri, belediye tarafından istihdamda kadına yönelik uygulanan pozitif ayrımcılık uygulamaları, kadının toplumsal hayattaki etkinliğinin artırılması ve cinsiyet eşitliği perspektifinin her alanda benimsenmesi için belediyecilik alanında örnek uygulamalar gözlenmiştir.

Belediye tarafından kadınlara yönelik gerçekleştirilen projeler sayesinde yüzlerce kadına ulaşılabildiği, kadının ihtiyaç duyduğu sosyal, psikolojik ve hukuki danışmanlık desteği verildiği, kadının bilinçlenmesi ve konumunu güçlendirmesi için çeşitli faaliyetler yürütüldüğü görülmüştür. Ayrıca yerel yöneticilik anlayışı açısından kentin sorunlarının çözümünde birçok kadının görev aldığı, belediyeye bağlı birimlerden itfaiyenin, içme suyu depolarının, Gülşilav Kadın Danışma Merkezi'nin, Eğitim ve Destek Evi'nin ve Belediyenin gece/gündüz kadınlar tarafından denetlendiği de görülmüştür.

Ancak, kadınlar için yapılacak çalışmaların genişletilmesi, bu amaçla da meskûn kent mekânının gözden geçirilmesi, yeni açılacak alanların kadının kamusal alan kullanımını etkinleştirecek şekilde tasarlanması, sokakların yeterli düzeyde aydınlatılması, mekânların engellilerin de kullanımına uygun hale getirilmesi, çevre temizliğinin yeterince sağlanması, yerleşmede ulaşım olanaklarının artırılması, kadınların yanı sıra çocuk ve yaşlıların yararlanabileceği ortak alanların hemen hemen her mahallede oluşturulması ve kent estetiğinin oluşturulması konularında kadın katılımının sağlanarak daha yaşanılabilir ortamlar oluşturulması halen bir ihtiyaç olarak durmaktadır. Ayrıca yerleşmenin sahip olduğu kültürel, mimari ve arkeolojik değerler daha görünür hale getirilerek bu alanlar yerleşme ekonomisine katkı sağlar hale getirilmelidir.

Bugün giderek artan sayıda belediye tarafından benimsendiği deklare edilen "Kadın Dostu Kent" temasının hangi mekânsal düzenlemeleri içereceği konusunda belirlenmiş kriterler bulunmama ile birlikte kentlerde mekân dü-

zenlemeleri yapılırken kent güvenliğinin en önce ele alınması gerektiği, kamusal alanların artırılması gerektiği, kadınlar için ev dışında kentin, sokakların, parkların daha çok kullanır hale gelmesi için projeler oluşturulabileceği herkesçe kabul görmektedir.

Nusaybin kentine yapılan ziyarette de kadınların bir araya gelebileceği, kendilerine özel zaman ayırabilecekleri, kültürel aktivitelerin yanı sıra yeteneklerini geliştirebilecek ve üretim yapabilecekleri ortamlar yaratılması amacı ile kadınların doğal görevi sayılan yaşlı, çocuk, hasta bakımı gibi işlerin, yerelde sağlanacak hizmetlerle kadınların üzerinden alınıp, mekânsal anlamda da kadınları özgürleştirecek çözümlerin düşünüleceği; Türkiye’de bir ilk olacak “Kadın Kamusal Alanları”nın; kent içinden geçen ve ıslah çalışmaları devam eden Çağçağ Deresi kenarında tasarlanması, bu amaçla alanın imar planına işlenmesi, alan içinde yer alabilecek fonksiyonların ve niteliklerin plan notu ile açıklanması ve yerleşmeye ilişkin oluşturulacak bir imar uygulama yönetmeliğinin meclis kararı ile kalıcı olmasının sağlanması, kentin meskûn alanları içinde daha çok yayalaştırma bölgeleri oluşturulması, kentte planlanacak “Kadın Kamusal Alanları”na yaya yolları ile erişim sağlanması konularında Komisyonumuz ve Belediye arasında görüş birliğine varılmıştır.

Uzun süredir ıslah çalışmaları süren Çağçağ Dere yatağı çevresinde oluşturulacak bu alanlar; Nusaybin’de tandir evleri ile başlatılan kadına özel ilk kamusal alan uygulamaları sürecinin genişleyerek sürmesi ve Türkiye de ilk kez bu özellikte alanların imar planına işlenmesi ve plan koşullarının belirlenmesi anlamını taşıyacaktır.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu olarak, kadının toplumsal konumunun güçlendirilmesi ve kadın dayanışmasının artırılması için belediyecilik ve planlama alanında daha pek çok deneyime ihtiyaç duyulduğunu biliyoruz. Nusaybin yerleşmesine gerçekleştirilmiş olan teknik gezinin ardından planlı kadınlar arasında "Kadın Kamusal Alanları"na ilişkin bilimsel tartışmalar başlatılmıştır.

tmmob şehir **plancıları** odası **kadın** komisyonu ’aralık 2012

GÖREVE ÇAĞRI

Sevgili Kadın Komisyonu Üyeleri

(TMMOB ŞPO'nun tüm kadın üyeleri Kadın Komisyonu'nun doğal üyesidir)

Uzun süredir ıslah çalışmaları süren Çağçağ dere yatağı çevresinde oluşturulacak bu alanlar; Nusaybin’de tandir evleri ile başlatılan kadına özel ilk kamusal alan uygulamaları sürecinin genişleyerek sürmesi ve Türkiye de ilk kez bu özellikte alanların imar planına işlenmesi ve plan koşullarının belirlenmesi anlamını taşıyacaktır. Kadınların öncülüğünde, kadınlar için uygulamalar başlığında Nusaybin Belediyesi’nin başlattığı “Kadının Sınırsız Emeği” projesi kapsamında yürütülen “Kadın Dostu Kent /Kızkardeş Kent” çalışmasında; Planlama eğitimi almış ve farklı alanlarda çalışan bizlerin bu süreç sonunda deneyim ve düşüncelerimiz ile oluşturacağımız çalışma ise pek çok benzeri çalışmaya umut ve başlangıç olacaktır.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu olarak hepimizi “Kadının Kamusal Alanı” başlığı ile oluşturulması düşünülen kentsel kullanım için; alanın tanımı ve bu alanda yapılanma koşulları belirlemek üzere göreve çağırıyoruz.

dedik...

Komisyon üyelerinden gelen istekler doğrultusunda çalışmanın süre konusunu biraz geniş tutmaya, daha kapsamlı çalışma yapmaya karar verdik.

Nusaybin ve yöresinde yapılmış sosyal yapı analizlerini, kadın profilini araştırıyoruz.

Şimdi, komisyonunda çalışmalar/tartışmalar bütün hızı ile sürmekte...

tmmob şehir plancıları odası kadın komisyonu

saha çalışması: Nusaybin

NEDEN KADIN KAMUSAL ALANLARI İSTİYORUZ?

tandır evi, Nusaybin

Antik kentlerden modern toplumun kentlerine kadar uzanan süreçte, kamusal alanların erkekler tarafından daha fazla ve etkin olarak kullanıldığı bilinen bir gerçektir. Toplumsal eşitsizliği ağırlaştırılan işbölümü, yaygın olarak evin kadınlar, ev dışının da erkekler tarafından kullanımına yol açmaktadır. Bu durum kentlerde de mekânsal yansımaları bulmakta, kamusal alanlar erkeklerin kullanımına yönelik tasarlanmaktadır.

Aslında bu durumun izlerini antik Yunan kentlerinde oikos/polis ikiliği biçiminde görmek mümkündür. Antik kentlerde polis özgürlüğün, kendi kaderini belirlemenin, dünyayı dönüştürmenin, kamusal etkinliğin, insanın özne oluşunun alanıyken, oikos zorunluluğun, belirlenmişliğin alanıdır; maddi üretim ve insanların yeniden üretimi köleler ve kadınlarca bu alanda sürdürülmüştür.

Günümüzde kamusal alan, sivil toplumun kendilerini ilgilendiren ortak bir mesele etrafında akıl yürüttükleri, rasyonel bir tartışma içine girdikleri ve bu tartışmanın neticesinde o mesele hakkında ortak kanaati (kamuoyunu) oluşturdukları araç, süreç ve mekânların tanımladığı hayat alanı olarak tanımlanmaktadır.

Ancak, toplumsal eşitsizlikler kamusal alandaki tartışma ve mü-

zakerelere içkindir. Bu nedenle buralarda yürütülen müzakere süreçleri hâkim grupların lehine, bağımlı grupların aleyhine işlemektedir. Üstelik liberal kamusal alan gerçekte herkese açık ve herkesçe erişilebilir değildir; etnik, cinsiyete dayalı ve sınıfsal eşitsizlikler bu kamusal alana katılımı engellemektedir. Baskın gruplar kimlerin kamusal alanda müzakereye katılacağını, hangi meselelerin müzakereye açık olduğunu, nasıl yürütüleceğini belirleyerek tartışmanın üslubunu ve sonucunu şekillendirir, "ortak çıkar" adı altında kendi çıkarlarını korur. Bastırılmış gruplar ise dünya algılarını, gerçeklik modellerini özgürce, kendi istedikleri biçimde ifade edemedikleri, anlaşılmadıkları için suskun kalırlar. Kadınlar da bastırılmış cins olarak bu süreçten payını almaktadır.

Ev ve bakım işlerinin kadınlar tarafından karşılıksız emekle sağlandığı eşitsiz bir toplumdan, bu tür emeğin ortadan kalktığı topluma geçiş için yalnızca özel alanın/evin dönüşümünü sağlamak yeterli değildir. Toplumsal cinsiyet ilişkilerinin içkin olduğu kamusal alanlarda da kadınların konumlarını güçlendirmeleri gerekir. Aile, din, yasal sistem, medya, eğitim kurumları ve diğer tüm kurumlar incelendiğinde hepsinin eril bir yapıya sahip olduğunu gözlemlemek ve kamusal alanların kadınlar tarafından yeterince kullanılmadığını tespit etmek mümkündür.

Kadınların kamusal alanlara katılımı, yalnızca sokak, alışveriş merkezleri veya meydanlarda özgürce dolaşması, sosyal, kültürel etkinliklere katılımı değildir. Önemli olan bu katılımı sağlayan, kamusallığa yön veren, karar mekanizmalarında bulunan yani kamusal alanlarda cinsiyet eşitliğini sürekli kılacak mekanizmalara/ mekânlara ihtiyaç vardır.

Bu nedenle geçmişten günümüze süren kamusal alanlardaki erkek iktidarına son vermek amacıyla, kadınlardan yana olan yasal düzenlemelerin yapılması ve karma alanların yanı sıra, kadınlar-arası “birleştirici” mekânlar oluşturulmalıdır. Kadın Kamusal Alanları, kadınların kendilerini geliştirebilmeleri ve güçlendirmelerine, karma alanlarda görünmez kılınan ortak sorunlarını paylaşıp bu konularda stratejiler üretebilmelerine imkân sunarak toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin aşılmasına katkı sağlamalıdır. Bu alanlar, kadınlar ve erkeklerin alanlarını tamamen ayırmayı değil; kadınların karma alanların yanı sıra sadece kadınlarla beraber siyasa üretebilecekleri alanları yaratmayı hedeflemelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine içkin kamusal alanlara alternatif olarak oluşturulacak kadın kamusal alanları, kadınların manipüle edilmelerine, sözlerinin önemsizleştirilmesine, sorunlarının yok sayılmasına karşı alternatif bir söylemsel etkileşim alanı yaratacaktır. Burada yürütülecek kamusal çerçevesinde kadınlar taleplerini oluşturabilecek, düşüncelerini olgunlaştırabilecek ve sözlerini güçlendirebilecektir. Sadece kadınlara açık etkinlikler (panel, dans-müzik gösterisi, tiyatro oyunu, söyleşi, forum vs.), özgün yorumlar yapmalarını kolaylaştıracak, akademik gelişimi hızlandıracaktır.

Kadın kamusal alanlarının, kadın kahvesi, kadın parkları gibi nötr mekânlar değil, kadınlar için siyasi ve sosyal merkezler, eğitim ve kültür kurumları, sivil toplum kuruluşları, kooperatifler, dernekler gibi kadın politikasını güçlendirici bir etkiye sahip mekânlar olmaları beklenmektedir. Bu amaçla toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlayabilmek için kadınların, karma kamusal alanların yanısıra kendi “cinsiyetleşmiş” mekânlarına da ihtiyaçları bulunmaktadır.

Bilindiği gibi, ev eksenli çalışma, kadınlar arasında yaygın bir durumdur. Son zamanlarda yürürlüğe giren düzenlemeler ile esnek çalışma koşulları adı altında kadınlara güvencesiz ve düşük ücretli ev eksenli çalışma koşulları dayatılmaktadır. Oysa hem toplumun, hem de ailenin gözünde ev eksenli çalışma bir tür boş zaman değerlendirme faaliyeti olarak görülmektedir. Kadın kamusal alanlarında, kadınların görünmez emeğinin, kooperatif veya başka çarlıklar altında örgütlenerek görünür hale gelmesi ve güvence altına alınması mümkün olabilecektir.

Kadın kamusal alanlarının kadınlar için bir diğer önemi, bu alanlarda üretime sadece kadınların katılıyor olması nedeniyle kadınların “erkek işi” olarak değerlendiren pek çok alanda aktif çalışmasıdır. Kollektif bir çalışma ile güçlenen kadınlar diğer karma kamusal alanlarda benzer işlerin yapımında var olacak, bu alanların erkek egemen yapılarından uzaklaştırılmasına katkı sağlayacaklardır.

Günümüz kentleri toplumun pratik ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak geleneksel cinsiyetler arası iş bölümü içinde tasarlanmaktadır. Toplumsal eşitsizlik sorgulanmamakta, tersine meşrulaştırılmaktadır. Kadın kamusal alanlarının tasarlanması ise stratejik bir ihtiyaçtır. Toplumda geleneksel iş bölümünü değiştirip cinsiyet baskısını ortadan kaldırmak için özel/kamusal ikiliğinin aşarak kadınların kurdukları ağlar ile basit bir biraradalığı aşan bir kamusal alan oluşturma hedeflenmelidir.

çağ çağ deresi kıyıları

ekip çalışıyor

Sonuç olarak, kadın kamusal alanları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin her alanda sağlanabilmesi için; özel alanla kamusal alanın birbirinden koparılıp birbiriyle karşıtlık içinde tanımlanmasını sorgulayan ve bu iki alan arasındaki birliği kavrayan anlayışla önerilmektedir. Kadınlarca özel alanlarda yaşanan ve kişisel olarak nitelendirilen sorunların aslında bütünlüklü bir toplumsal egemenlik sisteminin bir parçası olduğunu kavratmaya yönelik bir çabanın ürünüdür.

esra oğuz / gü şbp '91
şpo yönetim kurulu üyesi / ankara

Görsel: Ed Fairburn

<http://edfairburn.com/?projects=germany>

Geceleri de, Sokakları da, Alanları da Terk Etmiyoruz...

Ankaralı feministler
8 Mart günü, saat: 20.00'de Kızılay Yüksel'de toplanıp,
teması "Aile" olan Gece Eylemlerini gerçekleştiriyor.
Aile Değil, Kadınız.

"Ankaralı Feministler 8 Mart Gece Eyleminde"

bilgi kutusu

TMMOB KADIN ÇALIŞMA GRUBU, GENİŞLETİLMİŞ TOPLANTISINI YAPTI

Odamızın da temsil edildiği TMMOB Kadın Çalışma Grubu, tüm Odaların kadın çalışma grubu üyeleri ve İKK'ların kadın komisyonları temsilcileri ile 19 Ocak 2013'ta Ankara'da bir araya geldi. İnşaat Mühendisleri Odası Rüştü Özal Toplantı Salonu'nda gerçekleştirilen toplantıya, odamızın kadın komisyonu üyelerinden de katılım oldu.

Odamızın Kadın Komisyonu tarafından hazırlanan çalışma raporunu, komisyon adına Dr. Nuran Talu sundu. Geniş kapsamlı olarak hazırlanan sunum, Talu'nun renkli ve dinamik sunumu ile beğeni topladı. Daha sonra diğer odaların ve İl Koordinasyon Kurullarının sunumları izlendi.

Toplantının öğleden sonraki bölümünde, çalışma programında yer alan "Kamu kurumları ve özel kuruluşlarda; yer altı, arazi, şantiye, fabrika vb. işyerlerinde çalışan mühendis kadınların çalışma koşulları ve özlük haklarına ilişkin rapor hazırlanması" ve "TMMOB Kadın Çalışma Grubu" bünyesinde oluşturulan Cinsiyet Ayrımcılığı Takip Sekreteryası'nın görevlerini ve bu görevlerin nasıl yürütüleceğini tanımlayan bir yönetmelik/yönergenin hazırlanması konuları görüşüldü. Ayrıca, TMMOB'de kadın örgütlenmesi konusunda görüş alışverişinde bulunuldu.

TMMOB'nin 42. Genel Kurul Kararı doğrultusunda kurulan Kadın Çalışma Grubu, kadına cinsiyetinden kaynaklı olarak uygulanan her türlü olumsuz davranış ve politikalara karşı mücadele yöntemlerini tanımlamak ve görüş oluşturmayı amaçlamaktadır.

3. TMMOB KADIN KURULTAYI VE YEREL ÇALIŞTAY TARİHLERİ BELLİ OLDU...

Türkiye'de siyasi iktidarların ideolojik ve siyasi eğilimlerinin kadın hakları üzerindeki olumsuz etkilerinin irdelenmesi; meslektaş bilinçlendirmesi ile meslektaş direnişi ve dayanışmasının sağlanması için gerekli farkındalığın yaratılması; kadın mühendis, mimar ve şehir plancılarının çalışma yaşamında ve toplumda karşılaştıkları sorunları belirleyerek, çözüm önerileri oluşturulması ve mücadele edilmesi; kadınların karşı karşıya kaldığı hak kayıplarına karşı mücadele etme ve örgütlenme olanaklarının var edilmesi ve bunların hayata geçirilmesinde kadın meslektaşlarımızın aktif tutum almasının sağlanması amacı ile düzenlenen TMMOB Kadın Kurultaylarının 3.sü, 16- 17 Kasım 2013 tarihleri arasında Ankara'da yapılacak.

Kurultay, yerel çalıştaylarda ele alınan konular üzerinden örgütlenme ve mücadele gündemlerinin ilgili İKK kadın komisyonlarınca belirlenmesi ve yürütülmesini hedeflemektedir. Kurultay öncesinde yerelde yapılacak çalıştayların tarihleri aşağıdaki gibidir:

ADANA YEREL ÇALIŞTAYI	14 Nisan 2013	ANKARA YEREL ÇALIŞTAYI	11-12 Mayıs 2013
ANTALYA YEREL ÇALIŞTAYI	22 Haziran 2013	BURSA YEREL ÇALIŞTAYI	1 Haziran 2013
DENİZLİ YEREL KURULTAYI		DİYARBAKIR YEREL ÇALIŞTAYI	29 Haziran 2013
ESKİŞEHİR YEREL ÇALIŞTAYI	11 Mayıs 2013	GAZİANTEP YEREL ÇALIŞTAYI	10 Nisan 2013
İSTANBUL YEREL ÇALIŞTAYI	9 Haziran 2013	İZMİR YEREL ÇALIŞTAYI	11 Mayıs 2013
KOCAELİ YEREL ÇALIŞTAYI	8 Mart 2013	MERSİN YEREL ÇALIŞTAYI	25 Mayıs 2013
SAMSUN YEREL ÇALIŞTAYI	20 Nisan 2013	TRABZON YEREL ÇALIŞTAYI	13 Nisan 2013
VAN YEREL KURULTAYI	25 Mayıs 2013	ZONGULDAK YEREL ÇALIŞTAYI	13 Nisan 2013

TMMOB Şehir Plancıları Odası Kadın Komisyonu olarak, bu gün her zamankinden daha fazla ihtiyaç olan kadınların toplumsal yaşama ve TMMOB örgütlülüğüne aktif katılımının artırılması ve çalışmaların etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için tüm kadın üyelerimizi, yerel kurultaylara katılmaya, kolektif çalışmaya, örgütlenme ve mücadeleye davet ediyoruz.

“Bisiklet, kadınların özgürleşmesi konusunda her şeyden daha çok etkili olmuştur. Onların hürriyet ve özgüven duygularının pekişmesini sağlamıştır. Ne zaman bisiklet kullanan bir kadın görsem özgür ve engellenmemiş kadınlık düşüncesi gelir aklıma.”

Susan B. Anthony (1820-1906), ABD

PLANLAMADA TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ÜZERİNE BİR KAÇ SÖZ...

L. yıldız tokman

odtü yşbp '79 / cinsiyet eşitliği izleme derneği (ceid) yönetim kurulu başkanı / ankara

“Kent”i kısaca farklı çıkarları olan insanların bir arada yaşadığı karmaşık bir yapı olarak tanımlayabiliriz. Bu yapı içinde yerel yönetimler; kentsel politikalar ve kent planlama yoluyla farklı grupların çıkarlarını, toplumsal çıkarlar adına kollarken, cinsiyet farklılığının göz ardı edildiği biliniyor. **Cinsler arası eşitsizlik, sosyo-ekonomik yapıda olduğu kadar, mekânsal olarak da var.**

Bugün planlama, özellikle yerel yönetimlerin karar ve uygulamaları çerçevesinde, kamu yararını gözetmekten çok, yerel rantların paylaşımına yönelik yapı ve ilişkilerin belirleyici olduğu bir süreç olarak işliyor ve bu ilişkilerin mekânda meşruiyet kazanmasının aracı olmaktan öteye gidememenin rahatsızlığı içinde kendine bir çıkış yolu arıyor.

Planlama hareketimizin, uluslararası planlama yaklaşımında özellikle 90'lı yıllardan başlayarak önemli bir yeri olan “**planlamada toplumsal cinsiyet eşitliği**”ni yeterince gündemine aldığı söylenemez. Ne yazık ki, ataerkil aile içi işbölümünün ve özellikle çocuk, hasta, yaşlı bakımı ile ilgili bütün yükün kadın üzerinde olması, kadının kentte bazı olanaklara ve kaynaklara erişebilmesini ve çeşitli kent mekânları arasında hareket edebilmesinin önemini artırmakta. Bu nedenle, örneğin; kentsel servis alanlarının (hastane, sağlık ocağı, toplum merkezi, kreş vb) kentte dağılımı ve erişilebilirliği ile özellikle bu hizmetlerin semt ve mahalle ölçeğinde verilmesi, kentte çoğunlukla toplu taşıma ve yaya ulaşımını kullanan kadınlar için önemli. Büyük şehirlerimizde, kent merkezinden yeni yerleşim alanlarına olan kayma, kentli kadın açısından sınıf farkı gözetilmeksizin ulaşım sorununu artırmakta. Bu bağlamda, kadınların, çocukluğundan başlayarak kentte daha az alana erişebilir ve daha az alanı kullanabilir olduğu bir gerçek. Planlamada yeniden sorgulanacak konulardan biri servislerin dağılımında ve yer seçiminde “kadına engel oluşturan mesafe” kavramının irdelenmesi olmalı.

Cinsiyete duyarlı bir yaklaşım ile kentsel çevrenin ele alınması dinamik ve farklılaşmış bir tutumu barındırmalı, sosyo-ekonomik alanda olduğu kadar mekânda da cinsler arası eşitliğin gerçekleştirilmesi için kent plancılarına nasıl bir kentsel mekân ve fiziksel planlama sorusunu bir kere daha düşündürmeli.

Kentli haklarını tanımlayan uluslararası bir belge olan ***“Avrupa Kentsel Şartı”**¹ na göre, yerel yönetimler; güvenli, temiz ve sağlıklı bir kentsel çevrede yaşama, konut edinme ve çalışma hakkı, sağlık, eğitim ve sosyo-kültürel etkinliklerden yararlanma hakkı, ulaşım ve dolaşım özgürlüğü, yaşadığı yerleşime ilişkin kararlara katılma ve bunları denetleme hakkı gibi temel kentli haklarından bir yerleşimde yaşayan tüm insanların cinsiyet, yaş, inanç, toplumsal, ekonomik ya da siyasal konum fiziksel ya da psikolojik engellilik durumlarına bakılmaksızın eşit olarak yararlanmasını sağlamakla yükümlü.

Yerel hizmetlerin kentli hakları çerçevesinde gerçekleştirilebilmesi, kadın erkek tüm kentlilerin isteklerinin ve gereksinmelerinin demokratik ve katılımcı süreçlerle belirlenmesi ve yerel yönetimlerin işlevlerini buna uygun olarak yerine getirmesine bağlı.

Artık bir ölçüde gündelik yaşam yükümüzü azaltmaya yönelik, kadınlara özel yerel hizmetlerin sunumuna ilişkin yerel uygulamalar görülse de, **kentli haklarımızı tam olarak kullanabilmemiz, tüm yerel politikaların program, proje ve uygulama aşamasında özel olarak cinsiyet açısından değerlendirip gerçekleştirilmesiyle olanaklı.**

Kentsel yaşamda, kadın ve erkek arasında sadece biyolojik farklılıkların ortaya koyduğu eşitsizliklerin var olduğu düşüncesinden öte, toplumsal olarak kadın ve erkeğe yüklenmiş farklı rollerden kaynaklanan eşitsizliklerin var olduğu, ayrımcılık amaçlı olarak yapılmaya da kadının toplum içindeki yeri ve konumundan kaynaklanan bir eşitsizliğin varlığı, farklı dezavantajlı sosyal gruplar içindeki kadında (özürlü, yoksul, cinsel eğilim vb) bu durumun daha da arttığı konusunda farkındalık geliştirmek önemli.

Son yıllarda yerel yöneticilerin benimsemeye başladığı **“kadın dostu kent”** genel olarak; *“kadınların kentli haklarının yaşama geçirildiği, yerel karar süreçlerine ve karar mekanizmalarına katılımlarının sağlandığı, kadınların yaşam koşullarını iyileştirici, hayatın her alanında kadın erkek eşitliğini sağlayacak yerel eşitlik politikalarının oluşturulduğu ve bu politikaların yerel yönetim anlayışına yerleştirilerek eşitliği sağlayıcı yerel hizmet sunumlarının gerçekleştirildiği”* idealize edilmiş bir kenti tanımlamakta.

Gerçekte kadınlar için “yaşanabilir kent- kadın dostu” kent bir hayal ürünü değil, cinsiyet eşitlikçi politikaların bir sentezi.

Ben, bir kadın kent plancısı olarak; **kadınların eşitliği sağlama çabalarının, tüm toplumsal süreçlerde olduğu gibi, planlama ve yerel yönetim sürecinde de “kentli haklarına” ve “yaşadığı kente sahip çıkan” bir rol üstlenmesinin bu süreçleri istediğimiz yönde değiştireceği ve dönüştüreceğine inanıyorum.**

Bu bağlamda planlama hareketi de; **farklı grupların çıkarlarını, toplumsal çıkarlar adına kollar-ken, cinsiyet farklılığını öne çıkararak toplumsal-ekonomik ve kültürel ilişkiler düzlemlerinde olduğu kadar, mekânsal olarak da kentte her gruba eşit fırsatlar sunma ve yeniden doğru bir planlama-siyaset ilişkisi kurma potansiyeline sahip olabilir.**

¹ 1992 yılında Türkiye'nin 1949 yılından beri üyesi olduğu Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş ve Türkiye'de İçişleri Bakanlığı genelgesiyle belediyelere iletilerek rehber alınması istenmiştir. Şartın türkçe erişim adresi: www.mo.org.tr, ingilizce erişim adresi: <http://www.coe.fr/cplr/eng/etxt/echarteurbaîne.php>

“Kadınlar özgür olsalardı kanunları
çiğnemek zorunda kalmazlardı!”

Emmeline Pankhurst (1858-1928), İngiltere

BÜTÜNŞEHİR YASASI HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

esra oğuz

gü, şpb '91, şpo yönetim kurulu üyesi / ankara

Geçtiğimiz yılın son aylarında gündeme gelen “6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, 06 Aralık 2012’de Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. Bilindiği gibi söz konusu yasada, 13 ile daha büyükşehir statüsü verilmekte, İstanbul ve Kocaeli’ne ilave olarak 27 il, bütünşehir modeli kapsamına alınmaktadır. Bu düzenlemeye bağlı olarak 29 ilde il özel idareleri kapatılmakta, büyükşehir olmayan illerde 559 belde belediyesi kapanmakta, büyükşehirlerde 1032 belde belediyesi ile 16082 köyün tüzel kişiliği ortadan kaldırılmaktadır. Yani bu yasa ile il özel idarelerinin yüzde 36’sı, belediyelerin yüzde 53’ü, köylerin yüzde 47’si kapanmaktadır.

Ne yazık ki milyonlarca insanın yaşamını yakından etkileyecek böylesi bir değişiklik, kamuoyunda hiç tartışılmadan, ilgili kurumların, vatandaşların, meslek odalarının, sivil toplum örgütlerinin görüşleri alınmadan, toplam 16 günlük bir sürede, TBMM’de yumruk yumruğa yapılan kavgalarla, sert tartışmalarla kabul edilmiştir. Öncelikle demokratik değerleri ve ilkeleri benimseyen bir ülkede yasaların meşruiyeti açısından katılımcı ve müzakereci yöntemlerin kurumsallaşması ve yaygınlaşması beklenirken, yaşanan süreç, ülke olarak bu pozisyonlardan hayli uzak olduğumuzu, kadınlar olarak karar verme süreçlerinin dışında kalmamızın yanlışlığını bir kez daha göstermiştir.

6360 sayılı Yasanın özünde olan, yönetim sisteminin merkezileşmesi, yerelliğin, yerinden yönetim ilkesinin ortadan kaldırılmasıdır. Belediye sınırlarının etkin yönetilemeyecek kadar genişletilmesi, yerleşik teşkilatların ortadan kaldırılarak hizmetlerde aksamalara yol açacak olması, yatırım izleme ve koordinasyon merkezi gibi merkezi idarenin yerele müdahale edebileceği yeni yapılarının önerilmesi, köylerde yapılmış yapılara getirilen imar affı, köylerde yaşanacak tek tip yapılaşma riski, hizmetlerin pahalılaşması, tasarının diğer olumsuz sonuçlarıdır.

Tüm bu genel değerlendirmenin yanı sıra yasanın, sığınma evlerinin konukevi olarak açılma zorunluluğunun 50 000 nüfustan 100000 kişiye çıkarılması, yereldeki temsiliyetinin kadınlar açısından erişilmez bir noktaya taşınması, kırsal alanların kent yönetimine tabiiyeti, kırsal yaşamın pahalılığı, kadın yoksulluğunun ve göçün artışı gibi özellikle kadınları etkileyen yanları da bulunmaktadır. Bu incelemenin konusunu özellikle yasanın kadınları etkileyen yönleri oluşturmaktadır.

Son on yılda belediye sayısının % 60 azalması, yerel demokrasinin de tasfiyesi anlamına gelmektedir ki bu süreçten en çok kadınlar zarar görmektedir. Küçük beldeler ve köyler, halkın yerel ihtiyaçlarının karşılandığı, gündelik yaşam sorunlarının giderildiği birimlerdir. Kadınların köyünde, beldesinde, belediyesinde karar mekanizmalarına

dahil olması daha olanaklı iken, yerel yönetimleri merkezileştiren bu yasa ile il ve ilçe merkezleri dışında yaşayan kadınlar kendiliğinden sürecin dışına itilmektedir. Ayrıca kapatılan il özel idareleri ve belediye organlarına seçilmiş az sayıda kadının bu temsiliyetleri de ellerinden alınmaktadır.

Bilindiği gibi, ülkemizde kadınlar yoğun olarak, kırsal alanda, mülksüz, güvencesiz tarım işçisi olarak çalışmaktadır. 6360 Sayılı Kanunla birlikte kırsal yerleşim birimlerinin kentsel kurallara tabii tutulması, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyecektir. Yine bugün üzerinde ekim yapılan tarım toprakları, alınacak bir kararla arsa haline dönüşebilecek, bir süre sonra imara açılabilir, toprak rantının denetimi ise büyükşehir belediyesi tarafından yapılacak ve rantın paylaşımında sıkıntılar yaşanacaktır. Tarımsal ekonominin küçülmesi anlamına gelen bu süreç, yoğun olarak tarım sektöründe faaliyet gösteren kadınların işsiz kalmasına, daha da yoksullaşmasına ve göçe neden olacaktır.

6360 sayılı yasa, belediyecilik hizmetlerini kentsel alanların dışına çıkararak kırsal alana taşımayı planlamaktadır. Hâlbuki bütün dünyada yaşanan deneyimler, belediye hizmetlerinin, kırsal alandan çok kentsel alana yoğunlaştığını göstermektedir. Bu durum bütünşehir sınırları içinde yer alan il özel idarelerinin tasfiyesi ile kırsal alanlara verilen kamusal hizmetlerde aksama yaşanacağı endişesini doğurmaktadır.

Sadece karar mekanizmalarında yer alma anlamında değil sosyal ve kültürel anlamda da farklı merkezi bürokratik yönetimlerle kırsalın yaşamsal beklentilerini karşılamakta sıkıntılar olacaktır. Kısaca, bu yasa ile kırsalda yaşam daha zor, belirsiz ve pahalı olacaktır. Bütün bu sonuçlar ve kırsal ekonominin küçülmesi, 1950'lerde yaşanan kentsel mekâna göçün günümüzde yeniden yaşanmasına neden olabileceği yönündeki endişeleri güçlendirmektedir.

Yalnızca yönetim birimlerinde, sınırlarında düzenleme yapmakla kalmamış, 6360 sayılı yasa ile tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüşen köylerde, tip mimari projelere bağlı olarak tek tip yapılaşmalara ilişkin düzenlemeler de yapılmıştır. Bu durum, yerel kimliğin yok olması ve bugün kentlerde süregelen estetikten yoksun, kimliksiz TOKİ yapılaşmalarının kırsalda da yaygınlaşması yönünde endişeleri arttırmaktadır. Sadece mekânı değil yaşamı tek tip şekle dönüştüren bu projeci anlayış, özellikle kadınların sosyalleştiği, özel alandan mahalle ölçeğinde kamusal alanlara taşındığı alışılmış ortak mekânları dönüştürmekte kadınları yeniden özel alana /eve hapsetmektedir.

Son olarak, önceki Belediye Kanunu'na göre nüfusu 50.000 üzerinde olan belediyelerde çocuk ve kadınlar için koruma evleri açılması gerekirken bu yasa ile nüfus koşulu 100.000 kişiye çıkarılmıştır. Nüfus koşulunda yapılan bu değişiklik, daha az evin açılacağına işaret etmektedir. Öte yandan sığınma evlerinin adının, yapılan düzenlemelerle "konuk evleri" olarak değiştirilmesi de ayrı bir tartışma konusudur. Kadına yönelmiş fiziki şiddet her geçen gün artarken fiziki şiddete uğramış ya da risk altındaki kadınların şiddetten kaçarak sığındıkları bu mekânlar, konuk evi statüsüne indirgenmiş, kadının uğradığı şiddetdevlet tarafından inkâr edilmiştir.

Özetle, "6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" bu güne kadar kadınların mücadele ile elde ettikleri kazanımların bir bölümünü geri almakta, diğer yasal düzenlemelerde olduğu gibi kadını toplumsal hayatta yok saymaktadır. Bu yasa ile toplumda kadın ve erkek arasındaki eşitsizlik biraz daha derinleşmektedir.

“İnsan kadın olarak dünyaya gelmez,
zamanla kadın olur.”

Simone de Beauvoir (1908-1986), Fransa

MOR...

mine narlı

gü, şpb 4. sınıf - öğrenci / ankara

Dünyaya geldiğimiz ilk gün 'pembe' bir tulum giydirildi üzerimize, pembe bir kimlik çıkartıldı bizim için. O gün, o renk bizim hayatlarımıza dair pek çok şeyi ifade ediyordu aslında. Önümüzde bizim yerimize alınmış kararlarla, hakkımızda verilmiş peşin hükümlerle dolu bir hayat bizi beklemekteydi.

Bizi dünyaya getirmek ve bize bakmak için bin bir türlü zorluk çekmiş olan kahraman kadınlar vardı, annelerimizdiler. Onlar da bir zamanlar küçük birer kız çocuğuydu ve bu küçük kız çocukları bilmiyorlardı ki büyüyüp olgun birer kadın birey haline dönüşürken yaşayacakları tüm ayrımcılıklar Türkiye için alışlagelmiş bir sürecin parçasıydı. Ne onlarla başlamamıştı ve ne de onlarla bitebilecekti. Yine de kadınlar hiçbir zaman umutlarını kaybetmedi, vazgeçmedi. Ülkemizde dünyaya gelen her kız çocuğu eminim ki cinsiyet ayrımcılıklarına karşı annesi tarafından ve annesine göre daha ayrıcalıklı olarak yetiştirildi. Ben yalnızca bunlardan bir tanesiyim.

Bir kız çocuğu olarak dünyaya geldim. Pembe bir tulum giydim, pembe bir kimliğim oldu. Ailem erkek çocuğu doğmuşum kadar sevinmişti, bu da aslında ne yazık ki Türkiye gerçeklerine göre biraz daha şanslı sayıldığımı göstergesiydi. Aslına bakarsanız ağabeyimin kardeş isteği üzerine dünyaya gelmiştim tabi o zamanlar onun hayatta çalışmadan elde edebildiği ayrıcalıklara benim uğraş vermeden asla sahip olamayacağımı bilmiyordum.

Büyüdüm ve oyun oynamaya başladım giydirip süslediğim bebeklerim, yemek pişirdiğim evcilik takımlarım oldu. Ben evcilik oyununda annecilik oynarken neden ağabeyim babacılık oynamak yerine şiddet içerikli oyunlar ya da top oynuyordu anlayamıyordum. Dünya üzerinde babacılık diye bir kavramın olmadığını; çünkü babanın sadece erkek oysa kadının toplumun temel yapıtaşı olduğunu; çünkü kadının aynı zamanda bu toplumun bireylerini yetiştiren anne olduğunu o zamanlar bilmiyordum. Ve bilmediğim bir başka şeyde kadının daima mükemmel olmak zorunda olduğuydu; mükemmel bir öğrenci, mükemmel bir çalışan, mükemmel bir eş ve mükemmel bir anne. Biraz daha büyüdüm ve okula başladım, erkek çocukları pantolon giyerken ben etek giymek zorundaydım. Artık düzgün oturup kalkmam gerekiyordu. Hiç hoşuma gitmemişti, 7 yaşımıydım ve hareket özgürlüğüm kısıtlanmıştı. Sokakta oynuyorsam ağabeyim oynamaya devam ederken ben hava kararmadan eve dönmeli, daima derslerimde başarılı olmak ve haylazlık yapmamak zorundaydım. Genç kız olmaya başladığımda kısıtlanmalarım ve sorumluluklarım biraz daha artmaya başlamıştı. Anneme ev işlerinde yardım etmem ve düzgün giyinmem ve erkeklerle konuşup arkadaşlık ederken dikkatli olmam gerekiyordu. Daha öncesinde kız ve erkek arkadaş ayrımı yapılmazken o zaman yapılıyor olmasına mantıklı bir açıklama bulamamış, yapılan olumsuz açıklamaları da

anlamlandıramamıştım. Bu kısıtlamanın kafamda her zaman erkeklere karşı hep bir önyargı ve güvensizlik oluşturacağını o zaman bilememiştim. Cinsiyet ayrımcılığıyla; ilk kez bu dönemde hem de sevdiğim tarafından acımasızca yüz yüze getirilmiştim. Bir birey olarak bu durumun üstesinden gelmem, ancak yaptığım işlerde en iyisi olarak mümkündü.

Artık 18 yaşındaydım ve ailemin yanından ayrılıp üniversiteye giderken aklımda hep aynı kapıya çıkmamı sağlayan temel bir düşünce vardı, o da; toplum içerisinde kendi ayakları üzerinde durabilen olgun bir kadın birey olma arzusu ve üniversite bunun için en iyi başlangıçtı. Ailemden ayrı yaşamak bana kendi kararlarımı alma kendi ayrıcalıklarımı yaratma fırsatı vermişti, yetişkinlik yolunda üniversite dönemimde sahip olduğum en değerli şey benim için bu olmuştu. Üniversite herkes için meslek sahibi olmamızda yardımcı eğitim kurumu anlamı ifade etmesinin yanı sıra onu, kız çocukları için erkeklerden çok daha anlamlı kılan şey özgürlük hissiydi. Şüphesiz ki üniversite döneminde de ayrımcılığın ezici gücünü görmeye devam ettim. Bu sefer daha az karşılaşmıştım fakat karşılaşmalarım daha yıkıcı olmuştu.. Benim gibi pek çok üniversiteli kız arkadaşımın yaşadığını bildiğim şekilde; belki dış görünüşümüz, belki düşünce tarzımız, etnik kökenimiz ya da dini görüşümüz bazen belki sadece erkeklerle arkadaşlığımız başka birilerinin hoşuna gitmedi ve sırf kadın olmamızdan dolayı yaftalandık. Bu yüzden kadın; küçük bir kız çocuğu da olsa, üniversitede de bir genç kız da olsa, anne de olsa her döneminde farklılıklarından, kadını kendi yapan, iyi hissettiren bir takım özelliklerinden vazgeçmek zorunda kaldı. Artık biliyorduk ki toplum içerisinde kadınlar için farklılıklara, kendi benliğini oluşturan özelliklere yer yoktu. Çünkü kadınlar için toplumda yanlış anlaşılmalarda ikinci bir şans yoktu. İşte bu vazgeçişler ve toplumda iyi bir yer edinebilmek için mecbur bırakıldığımız mükemmellik arayışı, kadını mutsuz eden temel nedenlerdir. Ne yazık ki mutsuz annelerin mutsuz çocuklar yetiştirdiği ve yetiştireceği gerçeği, sürüklendiğimiz toplumsal kaosu habercisidir.

Kadın olarak olmanız gereken renk doğduğunuz gün sizin için belirlenmiştir. Ne yaşarsanız yaşayın, ne hissederseniz hissedin renginiz hep pembe olmak zorundadır. Kırmızı kadar dışı olmalı ama aynı zamanda beyaz kadar saf ve temiz kalmalısınız. Ben pembe olmak istemiyordum bu yüzden üniversite hayatım boyunca rengimi sorgulayıp durdum. Artık biliyorum ki benim rengim, doğduğum günden itibaren sırf erkek olmadığım için kısıtlanan özgürlüğümü ifade eden ve benim için erkek cinsiyetinin sahip olduğu tüm ayrıcalıkları temsil eden “mavi” ile kıskırtılmış erkeklik yüzünden cinsiyetimi bastırmak zorunda hissetmeyeceğim ve beni belki bir gün bir anne yapacak olan dişiliğin rengi “kırmızı”nın karışımından oluşuyor. Evet, yani benim rengim; kadın hak ve özgürlüklerinin kısıtlanmasına, cinsiyet ayrımcılığına ve erkek egemen toplumlara karşı gelen duruşu ile ve yaşanan tüm olumsuz olaylara rağmen dirayetini hiç kaybetmeyecek olan feminist hareketin rengi, “mor”.

“ Buradaydım, buradayım, hep burada
olacağım! ”

Rosa Luxemburg (1871-1919), Almanya

LILITH

filiz hekimoğlu

gü şpb '91 / şpo ankara şb. yönetim kurulu sekreter üye / serbest şehir plancısı / ankara

8 Mart 1857 tarihinde ABD'de tekstil fabrikalarında çalışan 40 bin işçi, insanlık dışı çalışma koşullarının düzeltilmesi talebiyle greve gittiğinde gelecekte dünyadaki tüm kadın emekçilerin mücadelesini şekillendiren, yeni bir toplumsal olaya imza attıklarını ya da başlattıkları bu mücadelenin M.Ö.2000 yıllarına, eski Mezopotamya'da erkek egemenliğini reddeden ilk kadın olan Lilith'in mücadelesine kadar dayandığını biliyorlar mıydı bilinmez ama 8 Mart, antik çağdan beri süren kadın mücadelesi tarihinde bir dönüm noktası olmuştur.

1857'de yaşanan grevde gerçekleşen polis müdahalesi sonucu çıkan yangında, çoğu kadın olmak üzere pek çok işçi hayatını kaybetmiştir. Bu olay, 1910 yılında gerçekleşen 2. Enternasyonal'e bağlı kadınlar toplantısında Clara Zetkin tarafından hatırlatılmış ve 1857'deki saldırı sırasında hayatını kaybeden kadın işçilerin anısına her yıl uluslararası düzeyde; kadınlara özel bir gün kutlanması kararı alınmıştır. 1921 de 3. Enternasyonal' de ise "8 Mart"ın "Dünya Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlanmasına karar verilmiştir. Birleşmiş Milletler 1977'de 8 Mart'ı "Dünya Kadınlar Günü" ilan etmiştir. Böylece kadın hakları mücadelesinin başkahramanı sayılan Lilith ile başlayan süreç bugüne kadar gelmiştir.

Kadın mücadelesinin ilk simgesi olan Lilith, Mitler Dünyası'na göre Tanrı'nın yarattığı ilk kadındır. Tanrı, başlangıçta insanı Âdem ve onun ilk eşi olan Lilith olmak üzere çift yaratır. Bu yaratılış, tek tanrılı inanışlardan Musevilik ve Hıristiyanlık dinlerinde de mevcuttur.

Mit'e göre, Tanrı, topraktan yarattığı Âdem ve Lilith'i mutlu bir hayat sürmeleri için cennete yerleştirir. Bu ilk insanlar, her ilişkinin başında olduğu gibi mutlu bir birliktelik yaşarken gün geçtikçe Âdem'in ilişkide, her alanda söz sahibi olmak istemesi Lilith'in hoşuna gitmez. Lilith kendisinin de Âdem gibi topraktan yaratıldığını, yani "eşit" olduklarını savunur. Ancak Âdem kendini, bağışlayan, bereketli gökyüzü gibi görür, ürün verenin ise Lilith olduğunu söyler. Lilith'i toprağa benzetir. Âdem'in kendisini farklı ve üstün görmesi Lilith tarafından kabul edilmez. Âdem'in, gerçekler ortada iken bu konuda ısrarcı oluşunu anlayamaz ve Lilith, Âdem'in kendisine biçtiği bu yaşamı kabul etmez. Eşit koşullarda yaratıldıklarını bilmesine rağmen, Âdem'in kendini farklı bir üstünlükte görmesini kabul edemeyen Lilith, Âdem ile birlikte yaşayamayacağına karar verir ve Cennet'te sahip olduğu onca ayrıcalığa ve imkâna rağmen yeni bir karar alır. Âdem'den ayrılmaya, onun kendisi için uygun gördüğü bu hayatı terk etmeye karar verir. Bunun için de Cennet'te yapmaması gerekeni yapar, Tanrı'nın adını anar. Derken göğe doğru yükselir ve cennetten ayrılır. Sahip olduğu olanakları terk eden Lilith'in yeni yeri, dışlanmışların dünyasıdır. Artık yaşadığı yer yeryüzüdür. Çevresindeki cinlerle ve cinlerin kralı Şamael (Şeytan) ile ilişkiye giren Lilith onlardan çocuklar doğurur.

Bu arada Âdem, Tanrı'ya dua ederek Lilith'i geri ister. Tanrı, Sanvai, Sansanvai ve Semangelof isimli üç meleği Lilith'e gönderir. Meleklerin görevleri Lilith'i ikna ederek geri dönmelerini sağlamaktır. Ancak Tanrı'nın bir emri daha vardır, eğer Lilith geri dönmeyi reddederse dönmediği her gün yüz çocuğu öldürülecektir. Lilith geri dönmeyi reddeder. Ve Tanrı'nın emri yerine getirilir. Evlatlarını kaybetmenin acısı Lilith'e yeni kararlar aldırır. Lilith, bundan sonra Âdem'in soyundan gelen bütün insan evlatlarını yok etmeye, bütün hamile ve doğum yapmış kadınların, bebeklerin baş düşmanı olmaya yemin eder. Artık erkek çocukların doğduktan sonra ilk sekiz gün, kız çocukların ise ilk yirmi gün içinde canını alacaktır. Sadece yakınlarında bu üç meleğin ismi ya da şekli bulunanlara dokunulmayacaktır. Lilith artık kötüler tarafına geçmiştir.

Lilith'in dönmelerinden ümidini kesen Âdem, Tanrı'ya yalvarır, yeni bir eş ister. Böylece Tanrı, Âdem uyurken kaburga kemiğinden Havva'yı yaratır. Havva, Lilith'e o kadar benzemektedir ki Âdem uyanınca yanındaki Lilith olduğunu ve Lilith'in nihayet hidayete erip yola geldiğini düşünür. Mit budur ki hikâyenin sonu hala yaşanmaktadır.

Havva, uysal ve boyun eğen kadın imgesidir. Lilith, erkek sözü dinlemeyen baş kaldıracı, isyankâr ve günahkâr dişi şeytandır.

Tarih boyunca Lilith ve Lilith gibi davranan kadınlar olumsuz tanımlanmıştır. Eşit yaratıldığını bildiği erkek ile aynı haklara sahip olduğunu dile getirmesi ve böyle bir yaşam biçimi istemesi Lilith'i ve gerisinde böyle düşünen tüm kadınları tarih boyunca "kötü, günahkâr" yapmıştır.

Lilith çağlar boyunca kadınlara yüklenen bütün olumsuz sıfatların taşıyıcısı olmuştur, baştan çıkarıcı, fahişe, cadı, vampir, cinlerin başı, gece canavarı...

Din ve ahlâk kurallarını yaratanlarca oluşturulmaya çalışılan uysal, söz dinleyen, erkeğe bağımlı, çilekeş, kanaatkâr 'iyi' kadının tam tersidir Lilith. Erkekleri baştan çıkararak onlara zarar veren... Kendi başına buyruk, zapt edilemez, denetlenemez...

Lilith, özellikle tek tanrılı din bilgelerinin sürekli baskı altına almaya çalıştığı kötülük kaynağı kadının bir örneği, erkeğin kadına ve cinselliğe duyduğu korkunun bir simgesidir aslında. Ölümlü insanların arasında yeri yoktur, yeri bütün bilinmeyen, açıklanamayan kötülüklerin geldiği karanlık güçlerin dünyasıdır.

İbranilerin kutsal kitabında Lilith, bir vampir olarak anlatılmış ve tasvir edilmiştir. İnanişâ göre, kötü bir ifrit haline gelen Lilith gece hava karardıktan sonra yeni doğum yapmış evlere girerek loğusa kadınların bebeklerini boğmaktadır. Bu sebeple günümüzde bazı Museviler arasında bir adet olarak, loğusa kadın akşamları evde yalnız bırakılmaz ve akşamları çamaşır ipinde çocuk bezi bırakılmaz. Çünkü bunları gören Lilith'in o evde çocuk olduğunu anlamasından endişe edilir (Sanırım bu inaniş bizde de var olmalı ki oğlumun bebeklik döneminde annem de hava karardıktan sonra dışarıda çamaşır bırakmamı istemez; toplamam konusunda bana ultiatom verirdi).

Lilith'in Yahudi efsanelerinde ne zaman görünmeye başladığı tam olarak bilinmemekle birlikte her koşulda Lilith, Yahudilerin şeytanla ilgili inanişlarında önemli bir yere sahiptir. O, erkeklerin aklını başından alan bir şeytandır.

Antik Yunanda Lilith, hayaletler ve diğer hayali görüntüleri yöneten tanrıça Hekate'nin kişiliğiyle birleşir. Lilith'in İsraili peygamber İlyas'ı nasıl baştan çıkardığı Geç Antikçağ'da yazıya aktarılan bir efsanedir. M.S. 4.Yüzyıl'da yazılan bir metinde "Lilith ona şöyle der: 'Senden çocuklarım var.' Ve o yanıt verir: 'Benden nasıl çocukların olabilir, ben bir aziz gibi yaşıyorum.' Lilith der ki: 'Evet, ama uykunda, rüyalarında...' Lilith artık bir tohum hırsız olmuştur.

Lilith, baykuş kuşunda biçimlenmiştir. Baykuş kuşunun uğursuz sayılmaları ve görülmeleri halinde birilerinin öleceğinin düşünülmesinin nedeni Tevrat'ta Lilith için yazılanlardır: "Ve çölün vahşi hayvanları ile kurtlar buluşacak; evet, gece canavarı orada yerleşecek ve kendisi için istirahat yeri bulacak..." Lilith'in simgesel hayvanı baykuştur.

Lilith efsanesi Ortaçağ'ın başlangıcında, Yahudilerin ezoterik yazması Kabala'da da görülür. Bu yazmada da Lilith, erkekleri baştan çıkarıcı ve uğursuzluk getiren dişi şeytan olarak tarif edilmektedir.

Hıristiyanlık dünyası, Lilith efsanelerini 'cadılar'la özdeşleştirmiştir. Ortaçağ boyunca kadın, kötülüklerin başı olarak görülmüş; yaşanan her olumsuz olaydan cadı kılığında girmiş kadınlar sorumlu tutulmuştur. O dönem kadınlar, baştan çıkarma konusunda şeytanın en büyük yardımcısı kabul edilmiştir. Kadın ile erkeğin toplumdaki yeri, Ha-

vari Aziz Paulus, 'Erkek kadından değil, kadın erkekten yaratılmıştır. Erkek kadının isteklerini değil, kadın erkeğin isteklerini yerine getirmek üzere yaratıldı' sözleriyle biçimlenmiştir.

19. yüzyıla gelindiğinde ise artık Lilith sanat yapıtlarında konu olmaya başlamıştır. Yavaş yavaş dini kimliğinden kurtulmaya başlayan Lilith, ressamlar ve edebiyatçılar için sevilen bir motif olmuştur. Ancak yine de Lilith, Ressam Dante Gabriel Rossetti'nin 'Lady Lilith' tablosunda olduğu gibi gösterişli, romantik, uzun kıvılcık saçlı ama dekolte giysili olarak resmedilmekten kurtulamamıştır.

Edebiyat dünyasına da giren Lilith eserlerde 'şeytan kadın' kimliği ile değil Âdem'in ilk eşi olduğunu anlatan efsaneyle anılmaya başlanmıştır.

Modern çağ ile birlikte ise Lilith, özellikle son yüzyıldır artan kadın ve erkek arasındaki "eşitsizlik" sorunu ile simgeleşmiştir.

Kadın, Âdem'in kaburga kemiğinden yaratılmıştı. Ve yasak meyveyi Âdem ile birlikte yemesine rağmen, Havva'nın işlediği günah daha büyüktü. Aslında kandırılan Âdem değil, Havva'dır. Havva, yılanın (Lilith'in) sözüne inanmıştır. Yaşanan ortak bir günah olsa dahi, burada en günahkâr ve en suçlu olan yine kadındır. Yani kandıran ve kandırılan her koşulda yine kadındır.

Antikçağ'da başlayan bu süreç Ortaçağ engizisyonunda şiddetini en üst noktaya çıkarmış, kadın, her dönemde erkeğin egemenliği altında olmak zorunda görülmüş aksi takdirde "linç edilmeyi hak eden" olmuştur. "Kadın, erkekten yaratılmıştır ve erkeklerin istekleri için vardır" şeklinde biçimlenen inanışlardan güç alan erkekler, çağlar boyu, kadınların kişiliğini baskı altına aldılar. Yaşam alanlarını, yaşama biçimlerini kısıtladılar, çalışma koşullarını sınırlandırdılar. Doğurganlık vasfını, olumsuz bir öge gibi kullanarak kadınları kendi zihinlerinde de hapsedtiler.

Lilith, modern çağda kadın özgürlüğünün ilk simgesi haline geldi. Kadınlar, erkekler ile eşit olduklarını söylemeye başladılar. Binlerce yıldır kendilerine yüklenen "şeytanlığı", boyun eğen ve her koşulda erkeğe tabi olan kadın modelini reddettiler. Hapsedilen kadınlar, kutsal mekânı kabul edilen "evi"nden çıkarak erkeklerle eşit haklar ve özgürlük için meydanlara, sokaklara indiler.

Alman ressamve obje sanatçısı Anselm Kiefer eserlerinde Lilith'e negatif ve seyvani bir atıfta bulunmak yerine, bu eserindeki gibi sis ve is altında kalmış ve erkek egemen şehrin üzerinde, onu bir "flanör" ve "voyör" olarak sürekli gözetleyen ve esasında şehrin ruhunu simgeleyen bir olgu vurgusu yapmaktadır.

kısa kısa.....

8 MART...

Tarihte "8 Mart", ABD'nin New York kentindeki bir iplik dokuma fabrikasında, 8 Mart 1857 tarihinde daha iyi çalışma koşulları istemiyle başlatılan; 40.000 dokuma işçisinin katıldığı grevin, ilk günü olarak bilinir ve o güne kadar ki en geniş katılım ile yapılan kitlesel kadın eylemi olarak ifade edilir. Bu grevin ardından tekstil ve tütün sanayinde de birbiri ardına grevler patlak vermiş; 1908 yılında yine New York 'ta bir tekstil fabrikasında kadın işçiler daha iyi çalışma koşulları, yeterli ücret, doğum izni istekleri ile greve gitmişler; grev, polisin işçilere saldırmaması ve dışarıdan destek görmelerini engellemek üzere binlerce işçiyi fabrikaya kilitlenmesi, arkasından da, çıkan yangında işçilerin fabrika önünde kurulan barikatlardan kaçamaması sonucunda 129 kadın işçinin can vermesiyle sonuçlanmıştı.

İşçilerin cenaze törenine 10.000'i aşkın kişi katılmıştı. 8 Mart'ın, fabrikada ölen 129 kadına adanması için 1910 yılına kadar beklenmesi gerekti....

1907 yılında Clara Zetkin tarafından Uluslararası Sosyalist Kadınlar Günü organizasyonu yapıldı.

1909 yılında New York'ta sosyalist kadınların öncülüğünde gelişen ve bir kitle hareketine dönüşen, çalışma koşullarına ve ücret adaletsizliğine karşı 20 bin işçi kadının Şubat 1910 yılına kadar süren grevi sırasında, binlerce kadın yaralandı ve 700 kadın tutuklandı.

Uluslararası nitelikte kadınlara özel bir gün kutlanması fikri ilk olarak, 26 – 27 Ağustos 1910 tarihinde Danimarka'nın Kopenhag kentinde düzenlenen II. Enternasyonal'e bağlı 2. Sosyalist Kadınlar Konferansı'nda (Kadın Enternasyonalisi olarak da adlandırılır) dile getirildi. Konferansta, Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nden Clara Zetkin: 8 Mart 1857 tarihinde tekstil fabrikası yangınında ölen kadın işçiler anısına, her yıl düzenlenecek, sosyalist kadınların kendi ülkelerinin işçi sınıfı örgütleriyle mutabakat içinde, uluslararası çapta "kadın sorunlarına özel bir gün" belirlenmesini önerdi ve önerisi oybirliğiyle kabul edildi.

Kopenhag kararından sonra, ilk kez "Uluslararası Kadınlar Günü" 19 Mart 1911 tarihinde, Avusturya, Danimarka, Almanya, İsviçre ve ABD'de kutlandı. Bu kutlamalarda, kadınlara oy hakkı, iş ve meslek eğitimi görme hakkı, çalışma alanlarında kadın-erkek eşitliği sağlanması ve emperyalist savaşların son bulması gibi taleplere yer verildi.

25 Mart 1911'de, New York'taki Triangle Gömlek Fabrikası'nda çıkan yangında çoğu İtalyan ve Yahudi 147 genç işçi kadının önlemlerin yetersizliği nedeniyle yanarak ölmesinin ardından, Kadın Sendikaları Birliği ve Uluslararası Kadın Tekstil İşçileri Sendikası'nın çağrısıyla düzenlenen eylemlerde yaklaşık 12000 kadın sokağa döküldü ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için eylem yaptı.

1917'de, Şubat Devrimi'nin başlangıcı olan, Rus takvimiyle 22 Şubat'ta, yani 7 Mart'ta, erkek yöneticilerin itirazlarına rağmen kadınlar ertesi gün için grev çağrısı yaptılar. 23 Şubat -yani 8 Mart- günü kadınlar ekmek ve barış talebiyle sokağa dökülerek devrimi başlattılar. Ekim Devrimi'nin ardından 8 Mart resmi tatil ilan edildi ve Sovyetler dönemi boyunca "kahraman kadın işçilerin" anısına kutlandı.

2. Konferans'ta alınan karardan sonra birçok ülkede "Uluslararası Kadınlar Günü" kutlanmaya başlanmış da, kutlamalar değişen tarihlerde ama her zaman ilkbaharda yapılıyordu. 8 Mart'ta kutlanması kararı 1921'de Moskova'da yapılan III. Enternasyonal'de (Komünist Enternasyonal), Komünist Kadınlar Konferansı'nda alındı. Adı da "Dünya Emekçi Kadınlar Günü" olarak belirlendi. Bu karar, 1917'de Petrograd' ta, Çarlık Rusyası'nda, tüm işyerlerinde birden kitlesel grevleri ve direnişleri başlatan ve de Amerika'da hakları için mücadele eden ve ölen kadınların anısına ithaf edildi.

Türkiye'de 8 Mart, ilk kez 1921 yılında "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutlandı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 16 Aralık 1977 tarihinde 8 Mart'ı "Dünya Kadınlar Günü" olarak kabul etti. "Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı" programına bağlı olarak Türkiye'de, 1975 yılında "Türkiye 1975 Kadın Yılı" kongresi yapıldı.

1975–1980 yılları arasında "8 Mart" yaygın olarak sokaklarda kutlamaya başladı. 8 Mart'ta pek çok kentte kitlesel etkinlikler düzenlendi.

1980 Askeri Darbesi'nden sonra dört yıl süreyle herhangi bir kutlama yapılmadı, fakat 1984 yılından sonra "8 Mart" kutlanmaları yaygınlaşarak devam etti.

156 yıl önce greve giden ve yaşamını yitiren New Yorklu dokuma işçisi kadınların ve 1917'de Devrim' in fitilini ateşleyen grevleri başlatan, "ekmek ve barış" sloganıyla sokaklara dökülen Petrogradlı dokuma işçisi kadınların mücadeleleri sayesinde kadınlara armağan edilmiş 8 Mart'ı bugün, dünyanın dört bir yanında binlerce kadın sokaklarda, meydanlarda, beraberlik, dayanışma, mücadele ruhu ve coşkuyla "Emekçi Kadınlar Günü" olarak kutluyor. Herkesin onurlu yaşayacağı bir dünya için verdikleri mücadelenin gündemini güncelliyor.

“ Kadının özgürlüğü, tüm insanlığın özgürlüğü gibi onun da yalnızca emeğin ve sermayenin boyunduruğundan kurtulması ile olacaktır. ”

Clara Zetkin (1857-1933), Almanya

8 MART'TA TÜM KADINLAR ALANLARDA

Ümit Özcan

dr., odtü şpb / 79 / şpo yönetim kurulu 2. başkanı / serbest şehir plancısı / ankara

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Gününün 1977 yılında uluslararası düzeyde kabulü, bir açıdan kadınların yaşamakta oldukları toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan sorunlarına kamuoyunun dikkatinin çekilerek eşitsizliklerin giderilmesi yolundaki taleplerin ve kazanımların yükselmesine katkıda bulunmuş olmakla birlikte, öte yandan da “Anneler Günü”, “Babalar Günü”, “Sevgililer Günü” gibi biraz romantik, büyük ölçüde sempatik bir yaklaşımla bu günün geniş kitleler gözünde “Dünya Emekçi Kadınlar Günü” içeriğinden sıyrılarak “Kadınlar Günü”ne indirgenmesine de yol açmıştır.

“Dünya Emekçi Kadınlar Günü” 8 Mart 1857’de yaşanan greve yapılan polis müdahalesi sonucu çıkan yangında, çoğu kadın 129 işçinin hayatını kaybettiği günü, kadınların emek mücadelesinde hayatlarını ortaya koyarak var oluşunu unutmamak ve unutturmamak amacıyla 1910 yılında 2. Enternasyonal sırasında Clara Zetkin’in önerisiyle kabul edilmiş bir anma günüdür. 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü 1857 yılının koşullarında bile emeğin sömürsüne hayatları pahasına direnebilen yürekli kadınların günüdür.

1857 yılından bu yana kadınlar açısından elde edilen kazanımlara o gün hayatlarını kaybedenler sayesinde ulaşıldı. 8 Mart, onları ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin kazanılması yoluna baş koyan, katkı veren, yeni düşünsel alanların açılmasına yol açan tüm kadınları saygı ve minnetle anma, başlatılan mücadeleye sahip çıkma, bu bayrak yarışında yerini almanın gereğini bir kez daha hatırlama ve yeni kazanımlar için birleşme, toparlanma günüdür.

Kadınların toplumsal cinsiyet ayırımına başkaldırısı ve eşitlik mücadelesi sanılanın aksine bu günün “modası” değil. Bu “moda” erkeklerin yazılı tarihinde bile, 12. Yüzyılda başlamış bir mücadele geleneği. 1872-1907 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğu’nda örgütlenen 50 grevin 9’unun kadınların çalıştığı işkollarında ve kadınlar tarafından yapıldığını, dönemin önemli sendikal mücadelelerinden olan Feshane grevinde 50 kadın işçinin örgütleyici ve yürütücü olarak görev aldığını unuttuk. Cumhuriyet Halk Fırkası’nın kuruluşundan önce Nezihe Muhiddin’in önderliğinde Kadınlar Halk Fırkası’nı kurulduğunu, ancak “1909 tarihli seçim kanuna göre kadınların siyasi temsiline mümkün olmadığı” gerekçesiyle parti kuruluşu için valilik tarafından faaliyet izni verilmediğini kaç kişi biliyor?

Kadınların toplumsal hak ve eşitlik mücadelesi sonucu Cumhuriyet döneminde elde ettiği kazanımları daha da öteye taşımak, toplumsal cinsiyet eşitliği alanlarını genişleterek eşitliğe giden yolu açmak ise bu gün bizlerin görevi.

Oysa bu gün demokratik hak ve özgürlüklerin giderek kısıtlandığı, “kadın”ın adına bile tahammül gösteremeyen, “hanım” olmamızın beklendiği, kadının aile dışındaki kamusal varlığının kabul edilmediğinin yeni kurulan “aile bakanlığı” düzeyinde tescillendiği, kadınları toplumsal yaşamın dışına atmayı amaçlayan düzenlemelerden alınan cesaretle kadına karşı şiddetin hiçbir dönemde yaşanmamış düzeyde yükseldiği, demokratik hak ve özgürlüklerin sistemli bir biçimde ortadan kaldırıldığı yeni bir dönemi yaşamaya başladık.

İçine itildiğimiz sessizlik yarınlardaki karanlığın habercisi.

Tarih, kazanılmış hakların kaybedilmesinin örnekleriyle dolu. Bizler sahip olduklarımızı yitirmeye tahammülsüz, yeni kazanımlar için yüzyıllardır direnen, mücadele eden kadınlar, her dönem olduğu gibi bu gün de aydınlık yarınlar için sesimizi yükseltme kararlılığındaız. Çocuklarımız için daha eşitlikçi, daha özgür, sadece insanlar için değil tüm canlılar ve doğal varlıklar için de yaşam hakkına saygılı, barışın ve hoşgörünün hâkim olduğu, gelecek kuşaklara gönül rahatlığıyla bırakabileceğimiz bir ülke, bir dünya kurma kararlılığıyla bağır bağır bağıracacağız.

Bizde bu yürek, bu cesaret var.

Biz kadınlar bu 8 Mart’ı sokaklarda emeğimizin, bedenimizin, kamusal alanların, doğal kaynakların, sömürüsüne hayır diyerek kutlayacağız. Tüm duyarlı kesimleri ve kadınlarımızı, 8 Mart’ta alanlarda yarınlarımıza sahip çıkmaya çağırıyoruz. 8 Mart’ta tüm ülkede alanlarda, hep birlikte,

Bağır bağır bağıırıyoruz,

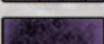

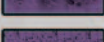

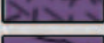

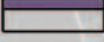

Koşun, karanlığı eritmeye çağırıyoruz...

EMEĞİMİZİN BEDENİMİZİN KİMLİĞİMİZİN ÖZGÜRLEŞMESİ İÇİN 8 MART'TA MEYDANLARDAYIZ

KADIN DOSTU KENT PLANI

TMMOB ŞPO
KADIN KOMİSYONU

- CİNSİYET EŞİTLİĞİNİN YAŞANDIĞI KENT SINIRI
- EV İÇİ ŞİDDETİN YAŞANMADIĞI KONUT ALANI
- ÇOCUK GELİNLERİN NİKAHININ KIYILMADIĞI RESMİ KURUM ALANI
- KADINLARIN PLANLAMAYA EŞİT ORANDA KATILDIĞI BELEDİYE HİZMET ALANI
- KADINLAR ÜZERİNDEN TÜKETİM ÇILGINLIĞININ KÖRÜKLENMEDİĞİ MERKEZİ İŞ ALANI
- ÇOCUK GELİNLERE ÇEYİZ SATMAYAN ESNAFA AİT PAZARLAMA ALANI
- EMEĞİN SÖMÜRÜLMEDİĞİ, EŞİT İŞE EŞİT ÜCRET POLİTİKASININ UYGULANDIĞI SANAYİ ALANI
- ŞİDDET UYGULAYAN ERKEKLER İÇİN TECRİT ALANI
- TACİZİN VE TECAVÜZÜN YAŞANMADIĞI PARK ALANI
- KIZ ÇOCUKLARIN ÇOCUK GELİN DEĞİL, ÖĞRENCİ OLDUĞU EĞİTİM TESİS ALANI
- KENDİ BEDENLERİNE SAHİP ÇIKAN KADINLARIN SAĞLIK TESİS ALANI
- HİÇBİR DİNİN HİÇBİR CİNSİ ÖTEKİLEŞTİRMEDİĞİ DİNİ TESİS ALANI
- KADINLARIN BEDENİNİ SAKLAMADAN EGZERSİZ YAPABİLECEĞİ SPOR TESİS ALANI
- HİÇBİR ŞOFÖRÜN KÜFRETMEDİĞİ KENTİÇİ YOLLAR
- KADINLARI KAMUSAL ALANLARA GÜVENLE TAŞIYAN TOPLU TAŞIM GÜZERGAHLARI
- KADINLARIN GÜVENLE YÜRÜDÜĞÜ YAYA YOLLARI
- 8 MART MEYDANI
- ÜCRETSİZ AİLE İŞÇİLİĞİNİN YAŞANMADIĞI TARIM ALANI